

20 เม.ย. 2535

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู

ปริญญานิพนธ์

ของ

ณรงค์ แผ้วพลสง

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

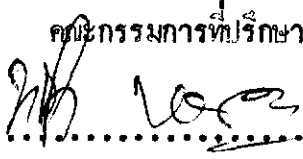
กุมภาพันธ์ 2529

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177409

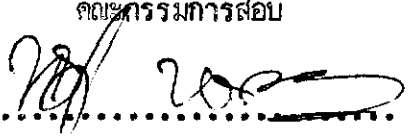
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริมาณนิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
..... อธิการบดี สักดองฟม

กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
..... อธิการบดี สักดองฟม

กรรมการ

..... กรรมการ

ประกาศอนุญาต

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีรุณ
หอมเย็น ประธานกรรมการที่ปรึกษา และอาจารย์วิลาสลักษณ์ สีคลรัมย์ กรรมการที่ปรึกษา
ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทางการวิจัย ให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์
ทุกประการ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สุกัญญา ทิยะสุวรรณ ในฐานะกรรมการสอบ ซึ่งได้กรุณาให้คำชี้แนะอันเกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น
สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์
ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย ที่ได้
กรุณาแนะนำ ตรวจแก้ไข และปรับปรุง แบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์
รวมทั้งสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในสังกัด ที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการจัดส่ง
และเก็บรวบรวมข้อมูล จากโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่าง
ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ เพื่อนนิสิตวิชาเอกการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 12 ทุกท่าน ที่ให้
ความปรารถนาดี และกำลังใจอย่างต่อเนื่องเสมอมา

คุณคำใด ๆ ขอปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตา แก่ บพการี
และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ณรงค์ แผ้วพลสง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	โรงเรียนกับชุมชน	10
	ชุมชนเมืองและชุมชนชนบท	12
	✓ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ...	12
	✓บทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน	13
	บทบาทของโรงเรียนในชุมชน	16
	✓ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ..	16
	✓ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน .	18
	✓ประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	21
	✓หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	22
	✓องค์ประกอบที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ...	25
	✓วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	26
	✓ข้อควรคำนึงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ...	49
	ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	51
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ	
	ชุมชน	54

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	60
	ประชากรที่ศึกษา	60
	กลุ่มตัวอย่าง	60
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	63
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
	วิธีการจัดกระทำข้อมูล	70
	การวิเคราะห์ข้อมูล	70
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	71
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	ลำดับขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
	ตอนที่ 1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ใน เขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้าน และรวมทุกด้าน	75
	ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยแบ่งเป็น 1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน	

เมือง และชุมชนชนบท โดยเปรียบเทียบเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน	91
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน	96
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	105
ความมุ่งหมายในการค้นคว้า	105
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	105
การวิเคราะห์ข้อมูล	106
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
อภิปรายผล	109
ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	131

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงรายละเอียด กลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จำแนกตามจังหวัด ที่ตั้ง และขนาดของโรงเรียน	62
2	คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู จำแนกเป็นรายคำ และรวมทุกด้าน	76
3	คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ	77
4	คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ	80
5	คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ	83
6	คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ	85

7	ค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ใน ด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายชื่อ	87
8	ค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงาน อื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนก เป็นรายชื่อ	89
9	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน รวมทุกด้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท	92
10	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และ โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่าง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท	92
11	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ในด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท	93

- 12 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน ในด้านการให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน
ชุมชนเมืองและชุมชนชนบท 94
- 13 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน
เมือง และชุมชนชนบท 94
- 14 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน
เมือง และชุมชนชนบท 95
- 15 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงาน
กับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท 96
- 16 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนรวมทุกด้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก 97

17	วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก	98
18	ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นรายคู่	99
19	วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก	100
20	วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก	101

- 21 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่
โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก 102
- 22 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิด
ประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียน
ขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก 103
- 23 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการ
ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขต
การศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง
และโรงเรียนขนาดเล็ก 104

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ขั้นตอนของการวางแผนประชาสัมพันธ์โรงเรียน	36
---	--	----

ภูมิหลัง

การจัดการโรงเรียนในระดับประถมศึกษา จะบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในระดับใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานในระดับต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ กระทรวง กรม จนถึงระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน การบริหารงานของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ตามโครงสร้างของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ถือได้ว่า "โรงเรียน" เป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด ในการนำนโยบาย นำหลักสูตร ไปปฏิบัติเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กโดยตรง หน่วยงานระดับอื่น ๆ จึงเป็นหน่วยงานที่คอยให้การดูแล ช่วยเหลือและส่งเสริมให้โรงเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : คำนำ) ฉะนั้นการบริหารงานในระดับโรงเรียน ถือว่าเป็นระดับปฏิบัติการที่สำคัญไม่น้อย องค์ประกอบแห่งความสำเร็จ ก็ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดพิมพ์ คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยเสนอแนวทางในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ รวมทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 29)

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านกิจการนักเรียน
4. ด้านอาคารสถานที่
5. ด้านธุรการและการเงิน
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารงานในแต่ละด้านดังกล่าวข้างต้น สตูป (Stoops 1961 : 514 - 515) ให้ทัศนะว่า ไม่มีงานใดที่มีความยุ่งยากและต้องใช้ศิลปะในการบริหารงานอย่างมาก เท่ากับการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และทัศนะของนักการศึกษาท่านหนึ่ง ได้กล่าวซ้ำให้เห็น

ถึงสภาพการบริหารงานในด้านการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนว่า ไม่มีงานใดจะหนักเท่ากับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เพราะงบประมาณจำกัดไม่พอเพียงกับความต้องการ (วิทยุสื่อสาร 2516 : 386)

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เจมส์ โคร์แนท นักการศึกษาชาวสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ 2527 : 126) โรงเรียนและชุมชน ควรมีส่วนร่วมทั้งในการวางแผน การวางนโยบาย การแก้ปัญหา และการประเมินผลโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ (นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ 2516 : 20 - 23) ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชุมชน และเป็นสมบัติของชุมชน ซึ่งตั้งไว้ด้วยเงินที่มาจากภาษีอากรของประชาชน และทั้งจากการบริจาคของชุมชน ดังนั้นย่อมถือได้ว่า "โรงเรียนเป็นของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน" เพื่อให้บรรลุในคตินิยมดังกล่าว โรงเรียนจึงอยู่ในฐานะที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลสมบูรณต่อชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญมาเป็นลำดับ ในบางกรณีถึงกับตั้งให้มีโครงการปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้กลายเป็นโรงเรียนชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมให้โรงเรียนประถมศึกษา มีบทบาทในการบริการทั้งทางด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ตามความต้องการของชุมชน ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือในด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วย โครงการนี้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 จนถึงปี 2524 มีโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นโรงเรียนชุมชนทั้งสิ้น 1,392 โรง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2524 มีโรงเรียนชุมชนเพิ่มขึ้นถึง 155 โรง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : คำนำ)

อย่างไรก็ตาม ในแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 5 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ความสำคัญนโยบายให้ทุกโรงเรียนมีกิจกรรมในลักษณะโรงเรียนชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการจัดตั้งให้เป็นโรงเรียนชุมชนโดยเฉพาะ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 26) นโยบายดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดข้อผูกพันแก่ผู้บริหารโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ให้อยึดถือปฏิบัติในการบริหารโรงเรียน ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยสภาพของการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา ในปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษา มีมากถึงสามหมื่นกว่าโรงเรียน ดังนั้นจึงมีผู้บริหารโรงเรียน ครู อยู่เป็นจำนวนมากเป็นธรรมดา ที่บุคคลเหล่านี้ จะมีแนวความคิดในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันไป ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนนั้น ๆ เป็นสิ่งสำคัญ จากผลการวิจัยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ภารกิจในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนในท้องที่ต่าง ๆ ได้รับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมาก หรือไม่ให้เป็นปฏิบัติเลย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ ดาวเรือง รัติน (ดาวเรือง รัติน 2518) เฉลิม แซ่ม้อย (เฉลิม แซ่ม้อย 2519) สมอง สุวรรณวงศ์ (สมอง สุวรรณวงศ์ 2519) วิทยา บุญสม (วิทยา บุญสม 2521) และประพันธ์ สุวิหาร (ประพันธ์ สุวิหาร 2522) ส่วนในด้านปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามผลสรุปการสัมมนาเรื่องปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 58) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อยกว่าที่ควร เนื่องจากครูไม่มีโอกาสไปคลุกคลีกับชุมชน โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และใช้ทรัพยากรของโรงเรียน โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้บริการแก่ชุมชน ประชาชนในชุมชนขาดความศรัทธาในตัวครูและผู้บริหาร ฯลฯ นอกจากนี้ จากการพิจารณาเอกสารต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีลักษณะผิวเผิน มีการให้ความร่วมมือกันตามโอกาสต่าง ๆ แต่ขาดการวางแผนที่รัดกุม โรงเรียนจึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และชุมชนก็ยังไม่มีความบทบาทพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 26)

จากผลการวิจัยและปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งเป็นภูมิภาคขนาดใหญ่ มีโรงเรียนเป็นจำนวนมากถึงสี่พันกว่าโรงเรียน และในภูมิภาคนี้ ประชาชนส่วนใหญ่มิมีฐานะยากจน มีปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจ ปัญหาความมั่นคง

ของชาติ ฯลฯ รัฐได้พยายามระดมสรรพกำลังทั้งด้านทรัพยากร และด้านความคิด หุ่่มเทเข้า
ไปพัฒนาชุมชนที่อยู่ในภูมิภาคนี้ เพื่อแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ และทางหนึ่งที่รัฐดำเนินการ คือ
การให้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน ติดต่อสัมพันธ์
และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในภูมิภาคนี้ โดยมีโครงการต่าง ๆ มากมาย ตัวอย่าง
โครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ คือ โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน (กศ.พช)
เป็นต้น (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ม.ป.ป. : 70 - 71)

ด้วยสภาพดังกล่าวมา หากได้มีการศึกษาวิจัยสภาพการบริหารงานของโรงเรียน
ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะได้ข้อมูล
เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในเขตการศึกษา 11 ต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ในทัศนะของครู โดยจำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

1.1 การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ
ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน

1.3 การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

1.5 การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

1.6 การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ
ในชุมชน

2. เพื่อเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในพื้นที่ของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลในการนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารระดับสูงใช้ประเมินผล การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรคือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 47,496 คน จาก 4,502 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาคือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งสุ่มมา จำนวน 450 คน จาก 72 โรงเรียน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

3.1.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.1.3 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2 ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.2.1 ชุมชนเมือง

3.1.2.2 ชุมชนชนบท

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งจำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

3.2.1 การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.2.2 การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.2.3 การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

3.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

3.2.5 การนำทรัพยากรในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์

3.2.6 การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

สมมุติฐานของการศึกษากันคว่า

1. ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

2. ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในชุมชนต่างกัน แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การกิจของผู้บริหารโรงเรียนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับชุมชน โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันเป็นการนำมาซึ่งความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาชุมชนและโรงเรียน โดยชุมชนเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรม แรงงาน การเงิน วัสดุ วิทยากร ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียน โรงเรียนตอบสนองโดยการให้การศึกษา อบรม เป็นศูนย์กลางบริการ และพัฒนาชุมชน มีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ หมายถึง การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน ที่จะ เป็นแบบแผนการปฏิบัติงาน ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีหลักการสัมพันธ์สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษา แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และแผนปฏิบัติงานกลุ่มโรงเรียน โดยคำนึงถึงกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ โดยพิจารณาถึงบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน การกำหนดต้องสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและทรัพยากรของชุมชนนั้น ๆ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน เข้ามาร่วมกำหนดแบบแผนการปฏิบัติงาน ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 การประชาสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการและแผนปฏิบัติงาน ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งข่าวสาร ติดต่อกับสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวและความเป็นไปของโรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมโดยตรง ได้แก่ การประชุม การจัดทำ เอกสาร การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างบุคคลในโรงเรียนกับบุคคลในชุมชน การจัดการสหกรณ์และงานประจำปี การจัดตั้งสมาคมครูและผู้บริหาร และ การจัดกิจกรรมโดยอ้อม ได้แก่ การจัดงานชุมนุมนักเรียน การจัดงานสังคม การจัดมอบวุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร การเยี่ยมผู้ปกครอง เป็นต้น

1.3 การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน หมายถึง การปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยมุ่งให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและแก้ไข ให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยโรงเรียนต้องกำหนดฐานะให้อยู่ในชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ในฐานะผู้นำชุมชน ในฐานะศูนย์บริการชุมชน ในฐานะผู้พัฒนาชุมชน ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชน ในฐานะเป็นแหล่งวิทยาการชุมชน และในฐานะเป็นสถาบันฝึกวิชาชีพ โดยบริการชุมชนในด้านวิชาการ ทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่น ๆ

1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน หมายถึง การปฏิบัติงานของโรงเรียน ที่จะดำเนินงานกับชุมชนในด้านกิจกรรม โดยเน้นในเรื่องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม

ประเพณี ได้แก่ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน และกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบัน และบุคลากรในโรงเรียน

1.5 การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หมายถึง การปฏิบัติงานของโรงเรียน ที่จะสำรวจทรัพยากรที่อยู่ในชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ในด้านกำลังทรัพย์ ทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยม ทรัพยากรที่เป็นสถาบันในท้องถิ่น ทรัพยากรทางเทคนิค ทรัพยากรในรูปกิจกรรมท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

1.6 การจัดโรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน หมายถึง การปฏิบัติงานของโรงเรียน ที่จะติดต่อสัมพันธ์ ประสานงานกับสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ วัด หน่วยงานของรัฐ และสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ที่สามารถให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนโรงเรียนได้ ในด้านกำลังทรัพย์ กำลังวัสดุ หรืออื่น ๆ

ในการวัดระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3. เขตการศึกษา 11 หมายถึง อาณาบริเวณการรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินงานทางการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งไว้มี 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และชัยภูมิ

4. ครู หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษา ในตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11

5. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การจัดขนาดของโรงเรียน โดยยึดปริมาณจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนเป็นเกณฑ์ โดยปรับปรุงจากเกณฑ์แบ่งขนาดโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

5.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 360 - 719 คน

5.3 โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 359 คน

6. ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง พื้นที่ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตั้งอยู่ ในกรณีนี้ได้แบ่ง
เป็น 2 เขต คือ

6.1 ชุมชนเมือง คือ ชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

6.2 ชุมชนชนบท คือ ชุมชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชุมชน และเป็นสมบัติของชุมชน เพราะตั้งขึ้นมาด้วยเงินที่มาจากภาษีอากรของชุมชน และทั้งจากการบริจาคของชุมชน ดังนั้นย่อมถือได้ว่า "โรงเรียนเป็นของชุมชนโดยชุมชน และเพื่อชุมชน" เพื่อให้บรรลุตามข้อความนี้ โรงเรียนจึงอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ในการทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดผลสัมบูรณ์แก่ชุมชน (Casey. 1964 : 2 - 5)

ส่วน สุภรณ์ ศรีพิทล (สุภรณ์ ศรีพิทล 2526 : 19) ให้ความแนวคิด "โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน" ไว้ 4 ประการ คือ

1. การศึกษา เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
2. โรงเรียนเป็นองค์กร และเป็นตัวกลางที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงชุมชน
3. โรงเรียนมีบทบาท และหน้าที่โดยเฉพาะ ซึ่งประชาชนจะต้องรู้และเข้าใจ

ให้ความสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนตอบสนองความต้องการของชุมชน และมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประถมศึกษา นั้น การที่ทางราชการจะเป็นผู้ให้แก่ประชาชนฝ่ายเดียว ไม่สามารถพัฒนาชุมชนได้เร็วเท่าที่ควร ทางที่ถูกแล้ว ประชาชนในชุมชนควรจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนมากที่สุด นอกจากจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังอาจใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนได้อีกด้วย ฉะนั้นโรงเรียนประถมศึกษาควรปรับปรุงตนเอง ให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน และวางวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น (กัญญา สาร 2516 : 438)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2525 : 64) ได้เสนอแนวคิดในแนวเดียวกันว่า โรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มีส่วนในการกำหนดทิศทางของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ให้อัตนูลย้อนกลับ (Feed back) ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการจัดกิจกรรม แรงงาน เงิน วัสดุ วิทยากร ก็จะทำให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาโรงเรียนได้มากขึ้น และ ปรัชญา เวสารัชช ก็กล่าวสอดคล้องกับข้างต้นว่า

"โรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่แทบทุกท้องถิ่น ถึงแม้ส่วนรัฐบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบการบริการด้านการศึกษาในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ความสำเร็จของการจัดบริการนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว ชุมชนผู้รับบริการจะต้องมีการเกี่ยวข้องรับผิดชอบอยู่ด้วย ดังจะเห็นได้ว่า ความหมายของโรงเรียนประชาบาล แต่ดั้งเดิม คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่ประชาชนในตำบลหนึ่งหรือหลายตำบล จัดตั้งและดำรงด้วยทรัพย์สินของตนเอง" (ปรัชญา เวสารัชช 2527 : 40)

ในปัจจุบัน ประชาชนมีความสนใจในการศึกษา ดังจะเห็นได้จากสถิติการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา โรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย เช่น นักการเมือง บุคลากรของรัฐบาล บุคลากรในโรงเรียน (ก่อ สวัสดิพิทาธิชัย 2516 : 305 - 307) ซึ่งจะเข้ามามีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมในการจัดการศึกษา ด้วยการสนับสนุนทางการเงิน บริจาคสถานที่ก่อสร้างโรงเรียน บริจาคอุปกรณ์การเรียนการสอน พร้อมทั้งได้มีส่วนได้รับประโยชน์จากโรงเรียน ด้วยการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งประกอบกิจกรรมส่วนรวม การศึกษาหาความรู้ ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ และกิจกรรมการใช้เวลาว่างอื่น ๆ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ก็จะมองเห็นได้ว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กัน หรือมีส่วนผูกพันกันอย่างใกล้ชิด การที่มีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วไปในชุมชนทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือในท้องถิ่นห่างไกลแล้ว ปรากฏว่า โรงเรียนทำตนเหมือนสิ่งแปลกปลอมในชุมชน เพราะถือว่า โรงเรียนเป็นหน่วยราชการ เป็นของหลวง ประชาชนในท้องถิ่นมักไม่มีความรู้เรื่องการศึกษา ไม่ควรแตะต้อง หรือไม่ควรถ้าวก่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนนั้น ถือได้ว่าเป็นความผิดพลาด หรือเป็นความบกพร่องอย่างหนึ่งของผู้รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนนั้น ๆ

ชุมชนเมืองและชุมชนชนบท

การพิจารณาลักษณะของชุมชนนั้น มีองค์ประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ประการ คือ คน ความสนใจของคน ความสัมพันธ์ การปฏิบัติต่อกัน และอาณาบริเวณ (ไพรัตน์ เคะรินทร์ 2516 : 8) ลักษณะขององค์ประกอบดังกล่าวทำให้เกิดชุมชน 2 ลักษณะ ที่โรงเรียนเกี่ยวข้อง อยู่คือ ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

ชุมชนเมือง (Urban Community) หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะกลุ่มคนจำนวนมาก อยู่ร่วมกัน ความสนใจของสมาชิกมีลักษณะแตกต่างกว้างขวางออกไป ความสัมพันธ์ไม่เป็นแบบ ทางตรง คือ ติดต่อกันถึงตัว แต่เป็นการติดต่อกันโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ สภาพทางฐานะเศรษฐกิจ และความรู้ แตกต่างกันมาก

ชุมชนชนบท (Rural Community) หมายถึง ชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันอย่าง แน่นแฟ้นมาก โดยเริ่มตั้งแต่ ความสัมพันธ์ตั้งแต่ในครอบครัวเป็นลำดับแรก ครอบครัวจะมี ลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ มีความสนใจเรื่องเดียวกัน หรือใกล้ชิดเคียงกัน คนจะรู้จักกันเกือบ ทั้งชุมชน ในชุมชนชนบทนี้ คนจะมีผลประโยชน์ร่วมกันและมักจะเสียสละได้เพื่อประโยชน์ของ กันและกัน เช่น สร้างถนนในชุมชน สร้างโรงเรียนในชุมชน ออกระเบียบเพื่อความสงบสุข ของชุมชน นอกจากนั้น อาณาบริเวณก็มักอยู่ใกล้ชิดเคียงกัน เพียงพอที่จะติดต่อกันโดยตรงได้ (face to face Communication) ได้ (พิสิฐ พิทยานนท์ 2527 : 50)

โดยทั่วไปแล้ว ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน ย่อมมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน จากลักษณะของชุมชนดังกล่าวข้างต้น ก็สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ในชุมชนชนบทและชุมชนเมือง น่าจะแตกต่างกัน

ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน

ดังนี้

สุพิชญา อีระกุล (สุพิชญา อีระกุล 2521 : 41) ให้ความหมายว่า เป็นการ
บริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกัน ฉัตรชัย อรรถนันต์ (ฉัตรชัย
อรรถนันต์ 2522 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดำเนินงานของโรงเรียนในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมาย และ
นโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน

อีกทัศนะหนึ่ง เฉลิม แ่มชัย (เฉลิม แ่มชัย 2519 : 9) ให้ความหมาย
ว่า หมายถึง การติดต่อสื่อสาร การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การร่วมงาน การประสานงาน
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีมุ่งสร้างสรรค์และก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ความหมาย
นี้สอดคล้องกับความหมายของ วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ 2525 :
223 - 224) ซึ่งให้ความหมายไว้ว่า กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับสังคม
เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการดำเนินงานและความต้องการทางการศึกษา ในขณะเดียวกันก็จะ
ช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้อื่น ตัดสินใจถูกว่า ต้องการให้โรงเรียนพัฒนา
ได้อย่างไร

จะเห็นได้ว่า ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้งสอง
ทัศนะข้างต้น เป็นการให้ความหมาย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไปคนละด้าน
ทัศนะแรกเน้นในด้านเกี่ยวกับการบริหาร การดำเนินงาน แต่ทัศนะหลังเน้นในเรื่องของ
ขบวนการการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสรุปความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน ก็คือ การบริหารหรือการดำเนินการและการติดต่อสื่อสาร อันเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
และชุมชน เพราะทั้งการบริหารหรือการดำเนินการและการติดต่อสื่อสาร ล้วนเป็นขบวนการ
ที่สำคัญ ที่จะทำให้งานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นไปโดยสะดวก
และบรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนได้ตั้งไว้

บทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน

การพิจารณาบทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน นอกจากพิจารณาจาก
หน้าที่ต่าง ๆ ของชุมชนแล้ว จะต้องพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในชุมชนนั้น ๆ ด้วย

เพราะสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมทางสังคม ต่างก็เป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ อยู่เป็นอันมาก บทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน ได้แก่

1. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญในการกำหนดปรัชญา และจุดมุ่งหมายของโรงเรียน การกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน จะต้องศึกษาทำความเข้าใจจาก

1.1 ปรัชญาจุดมุ่งหมายของการศึกษาทั่วไป

1.2 ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษาของชาติ

1.3 ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

2. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตร

3. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาคน อันเป็นส่วนสำคัญของชุมชนนั้น

4. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงกระสวนชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น โรงเรียนมีส่วนสำคัญที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการให้การศึกษาอบรม ปัญหาในด้านกระสวนชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น

4.1 ปัญหาเรื่องการทำงานและประกอบอาชีพ มีปัญหาอะไร

4.2 ปัญหาเรื่องรายได้รายจ่าย

4.3 ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย และการบริโภค

4.4 ปัญหาเรื่องการค้าอย่างประชาธิปไตย

4.5 ปัญหาการใช้ทรัพยากร

4.6 ปัญหาการใช้เวลาว่าง

4.7 ปัญหาเรื่องการอนุรักษ์และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม

4.8 ปัญหาการประสานสามัคคีและความมั่นคงของชุมชน

5. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในอันที่โรงเรียนจะพัฒนา ปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

6. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในฐานะที่ชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิต ที่แท้จริงของนักเรียน

7. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนให้มีประโยชน์

8. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องกันไป เพื่อชีวิตที่ดีของผู้เรียนและชุมชน

9. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในการที่โรงเรียนจะอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม

10. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญ ในการที่ชุมชนจะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

11. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียน ในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงานองค์การและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งตัวโรงเรียนเองด้วย

12. ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการควบคุม และสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียน

บทบาทและความสำคัญของชุมชนดังกล่าวข้างต้น มีความสำคัญและจำเป็นยิ่งที่โรงเรียนจะต้องนำมาพิจารณา ในการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนและชุมชน ตลอดจน “เพื่อชีวิตที่ดี” ของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนั้นด้วย (สุวัฒน์ มุทธเมธา 2524 : 40 - 51)

ส่วน ฉัตรชัย อรรถนันท์ (ฉัตรชัย อรรถนันท์ 2522 : 17) กล่าวถึง อิทธิพลของชุมชนต่อโรงเรียนว่า จากที่โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันโดย

1. ชุมชนส่งเด็กให้มาโรงเรียน
2. โรงเรียนให้การศึกษาแก่เด็ก
3. ประชาชน ครู ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ คนงานและภารโรง ต่างเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ฉะนั้นโรงเรียนจึงควรจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อด้วยการ

1. ช่วยปรับปรุงอาคารสถานที่
2. ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์
3. ช่วยจัดหาที่ดิน เพื่อขยายบริเวณโรงเรียน

4. ช่วยดูแลยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็ก
5. ช่วยอุปถัมภ์โรงเรียน เพื่อการติดต่อสื่อสารที่ดี
6. มีส่วนร่วมจัดกิจกรรม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
7. มีส่วนร่วมในการดูแลอาคาร สถานที่ และทรัพย์สินของส่วนรวม
8. มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และชุมชนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
9. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านวิชาการ ความรู้แก่เด็กและชุมชน

บทบาทของโรงเรียนในชุมชน

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น โรงเรียนควรมีบทบาทดังต่อไปนี้ (ปรีชา คัมภีรปกรณ 2526 : 122 - 123)

1. นำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน
2. เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน
3. เป็นศูนย์พัฒนาชุมชน
4. เป็นแหล่งส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม
5. เป็นศูนย์ดำเนินงานของทางราชการ
6. เป็นสถานฝึกอาชีพ

ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยหลักการแล้วโรงเรียนและชุมชน จะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาคน เพื่อให้ไปดำรงชีพในชุมชน ถ้าเปรียบกับกิจการทางด้านอุตสาหกรรม โรงเรียนก็เป็นโรงงานสำหรับผลิตสิ่งของสำหรับชุมชนนั่นเอง โรงงานกับชุมชนจะต้องใกล้ชิดกันตลอดเวลา เพื่อความเหมาะสมทางการผลิต (Production) และการบริโภค (Consumption) ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน แยกกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ได้ดังนี้

1. เพราะว่าโรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนในชุมชน (School as a Sorting and Selecting Agency) เนื่องจากโรงเรียนตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน โรงเรียนจึงมีหน้าที่รับพัฒนาคน จนกว่าจะถึงเวลาอันสมควร หรือมีความรู้ความสามารถพอควร โรงเรียนจึงปล่อยให้คนเหล่านั้น ออกไปสู่ชุมชนทั้งที่เป็นชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และชุมชนที่ห่างไกลออกไป

2. เพราะว่าโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนในชุมชน (School as a Socializing Agency) ในกระบวนการสังคมประภค (Socialization Process) โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงคน จากการที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานานและโรงเรียนก็จัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าให้ทุกวัน โรงเรียนจึงสามารถเปลี่ยนแปลงและหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้มาก

3. เพราะว่าโรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่าง ๆ (Collecting of Discipline) โรงเรียนเตรียมพร้อมที่จะจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าให้แก่ักเรียน ที่จะไปเป็นสมาชิกของชุมชน จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องรวมครูที่มีความรู้ความสามารถในวิชาสาขาต่าง ๆ ไว้ หากโรงเรียนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง โรงเรียนจะมีบุคคลที่มีความรู้และทักษะเพียงพอ ที่จะอำนวยประโยชน์แก่ชุมชน

4. เพราะว่าโรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม (School as a Culture transmission Agency) วัฒนธรรม เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชุมชน ทั้งชุมชนและโรงเรียนมีหน้าที่ฟื้นฟูและรักษา แต่ละโรงเรียนได้รับมอบหมายจากชุมชน ให้เป็นผู้ถ่ายทอดและฟื้นฟูแก่เยาวชนของชุมชน เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นเข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ด้วย

5. เพราะว่าโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน (School as a Community Center) โรงเรียนนับเป็นสมบัติของส่วนรวมในชุมชน มีอาคารและบริเวณพอจะเป็นที่ประชุมหรือประกอบพิธีต่าง ๆ ได้ เช่น สัมมนา จัดงานประจำปี ตั้งค่ายลูกเสือชาวบ้าน จัดพิธีแต่งงาน ประภคพืชผล ฯลฯ

บางชุมชนใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ประกอบเกี่ยวกับศาสนาด้วย เช่น ทำขวัญนาค ตั้งองค์กฐิน เป็นต้น นับว่าโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชนและให้ประโยชน์แก่ชุมชนอย่างคุ้มค่า

6. เพราะว่าโรงเรียนและชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เป็นทั้งจุดหมายเดียวกัน เป็นทั้งจุดหมายที่กำหนดอย่างเป็นทางการ ทั้งโดยวัฒนธรรม ประเพณี และโดยสามัญสำนึก ให้โรงเรียนและชุมชนมีจุดมุ่งหมายของทางปฏิบัติงานที่ตรงกัน คือ พัฒนาคน เป็นคนที่สมบูรณ์ (Perfect man) และสามารถจัดชุมชน และดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างปกติสุข

ความจริงที่ปรากฏอยู่ในจิตของประชาชนในชุมชนก็คือ ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ โรงเรียนและปรารถนาที่จะให้โรงเรียนมีความคล่องตัว และปฏิบัติงานทุกชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนมักให้ความร่วมมือกับโรงเรียนด้วยดีทุกประการตลอดมา เพราะมีความสำนึกอยู่ว่า โรงเรียนปฏิบัติงานตรงกับที่ชุมชนต้องการ (สุพิชญา อีระกุล 2521 : 42 - 44)

ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เพื่อให้การดำเนินงานในโรงเรียน ได้รับความสำเร็จสมเจตนารมณ์ แห่งรัฐและประชาคม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธภาพจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยง ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้มาร่วมมือกันปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ที่มีอยู่ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกันตามที่กำหนดไว้
2. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน กิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน อาจแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น การกำหนดความมุ่งหมายและนโยบาย กิจการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน กิจการเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในอันที่จะพัฒนาบุคลากรของเขา
3. เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติ ที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งมีครูใหญ่ เป็นหัวหน้า
4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ในชุมชนมีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นธรรมเนียมประเพณี และศาสนา วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของ

ชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษา ห่วงแหนเป็นอย่างยิ่ง หากโรงเรียนทำการฟื้นฟูและถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความ ร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่า โรงเรียนกระทำการเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นที่ยอมรับกันว่าโรงเรียน เป็นหน่วยงานของชุมชน คำเนินการพัฒนาสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติใน ทิศทางเดียวกันทุกกรณี การดำรงชีพในชุมชนควรจะเป็นหลักสูตรของโรงเรียน ปฏิบัติการ ต่าง ๆ ควรเป็นของชุมชน โรงเรียนเป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดให้เท่านั้น เช่น ปฏิบัติการทาง ศาสนา ในพิธีเวียนเทียนวิสาขบูชา ปรากฏว่า มีทบวนแถวนักเรียนแยกจากชุมชนของประชาชน ซึ่งเป็นนิคมการค้า บู่ ย่า ตา ยาย ของนักเรียน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึก ว่า กิจกรรมของ นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่กิจกรรมของตน การกระทำเช่นนี้ เป็นการสร้างความรู้สึก แบ่งแยกกิจกรรมของโรงเรียน และชุมชนออกจากกัน ชุมชนกับโรงเรียนจะขาดความกลมกลืนกัน (สุพิชญา อีระกุล 2521 : 44 - 46)

ฉัตรชัย อรรถนันท์ (ฉัตรชัย อรรถนันท์ 2522 : 9) ก็ให้ความมุ่งหมายของ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน สอดคล้องกับ สุพิชญา อีระกุล ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน
2. เพื่อสร้างความรู้สึก ความเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ให้ กับชุมชน
3. เพื่อให้ชุมชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจะสร้างความสนใจและ ให้ความร่วมมือได้อย่างดี
4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ในการยึดเหนี่ยว การสร้างความดีต่อกันและกัน

สมพร สุธัตินัย (สมพร สุธัตินัย 2525 : 131) กล่าวถึง ความมุ่งหมายใน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในทำนองเดียวกับข้างต้นดังนี้

1. เพื่อทราบพื้นฐานที่แท้จริงของนักเรียนจากผู้ปกครอง เพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพ การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน

2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจและช่วยเหลือโรงเรียนทั้งทางด้านวิชาการและทุนทรัพย์
3. เพื่อให้ใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนให้เกิดประโยชน์
4. เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการของโรงเรียน ทั้งวัสดุ สถานที่ และความสะอาดต่าง ๆ
5. ส่งเสริมประชาธิปไตย ในการจัดการการศึกษาให้เป็นเรื่องของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน

ส่วน พรพรรณ พิพิธกุลชัยพล (พรพรรณ พิพิธกุลชัยพล 2518 : 41 - 43)

ได้กำหนดความมุ่งหมาย ในการสร้างความสัมพันธ์ โดยแยกเป็น 2 กรณี คือ

1. ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
 - 1.1 เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างครูและทางบ้านของเด็ก
 - 1.2 เพื่อส่งเสริมความสามัคคีปรองดองระหว่างครูกับผู้ปกครอง
 - 1.3 เพื่อให้ครูและผู้ปกครอง ได้พบกันบางโอกาส
 - 1.4 เพื่อให้ครูและผู้ปกครอง ได้ทราบพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
 - 1.5 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมภายในโรงเรียน
2. ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 2.1 ช่วยกันรับผิดชอบ ในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เด็ก
 - 2.2 เพื่อสร้างความสัมพันธ์โดยฉันทวิธี น้ำใจ ทศนคติ และความประพฤติ
นักเรียน
 - 2.3 เพื่อฝึกหัดทางด้านสังคมขั้นที่โรงเรียนและชุมชน
 - 2.4 ช่วยปรับปรุงโรงเรียน โดยผู้ปกครองกับครูได้มีส่วนร่วม

การกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ ระหว่างโรงเรียนกับบ้าน และ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่นนี้ จะทำให้การกำหนดจุดมุ่งหมายมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะโรงเรียนกับชุมชน ควรจะได้มีการปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เพราะโดยทั่วไปยังมีการปฏิบัติไม่มากนัก

ประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จะทำให้โรงเรียนได้รับประโยชน์หลายประการ ประการแรก เกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยทั่วไปแล้วคณะกรรมการจะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างไม่เพียงพอ เพราะนักเรียนอยู่ในโรงเรียนวันละ 5 - 6 ชั่วโมงเท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะรู้จักนักเรียนเพียงพอ ฉะนั้นการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชนจะทำให้ครูทราบถึง สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลในการป้องกันและแก้ปัญหาทางด้านวินัย และด้านอื่น ๆ ของนักเรียน บุคคลที่จะช่วยให้ครูได้รู้จักนักเรียนอย่างเพียงพอ คือ ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน เจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการต่าง ๆ และบุคคลในชุมชน

ประการที่สอง ที่โรงเรียนจะได้รับประโยชน์จากชุมชนก็คือ การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน โรงเรียนจะได้มีความรู้เกี่ยวกับสภาพของชุมชน เพื่อที่จะวางหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เมื่อได้มีการจัดวางหลักสูตรแล้ว ในด้านการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการในชุมชน จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น วรวิทย์ วคินสรการ ได้เสนอแหล่งวิทยาการในชุมชน เช่น แหล่งวิทยาการตามธรรมชาติ แหล่งวิทยาการทางวัฒนธรรม แหล่งวิทยาการทางสังคม และแหล่งวิทยาการอื่น ๆ โรงเรียนจะต้องนำแหล่งวิทยาการในชุมชนเหล่านี้มาเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน อันทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเรียนกว้างขวางขึ้น ทั้งจะเป็นการสร้างความรักความหวงแหนท้องถิ่นของนักเรียน (ฉลาด บุตรเนียร 2524 : 2 - 3 อ้างอิงมาจาก วรวิทย์ วคินสรการ 2520 : 281 - 282)

สรุปผล อีรวิคินพันธ์ (สรุปผล อีรวิคินพันธ์ 2521 : 218) ก็กล่าวถึง ประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในทำนองเดียวกันว่า ทำให้โรงเรียนและผู้ปกครองเข้าใจนักเรียน และร่วมมือในการอบรม ดูแล และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นเมื่ออยู่โรงเรียน และชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนด้วย

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

คินเดเรด (Kindred. 1957 : 76 - 83) ได้เสนอแนะหลักการดำเนินการ เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของ คินเดเรด นั้นมีหลักการที่สำคัญ 7 ประการ คือ

- ✓ 1. ความบริสุทธิ์ใจ
- ✓ 2. ความต่อเนื่อง
3. การครอบคลุมเนื้อหา
4. ความเรียบง่าย
5. การสร้างสรรค์
6. ความสามารถในการปรับตัว
7. ความยืดหยุ่น

ไกรเดอร์ และคณะ (Grieder and others. 1961 : 594 - 595)

ได้ให้หลักการเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สอดคล้องกับ คินเดเรด โดยอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์ คือ

- ✓ 1. การจัดโครงการประชาสัมพันธ์ ควรเป็นโครงการหนึ่งของการจัดการศึกษา
ในโรงเรียน
- ✓ 2. การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน จะต้องทำด้วยน้ำใสใจจริง และซื่อสัตย์
- ✓ 3. การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน จะต้องทำหลาย ๆ ด้าน และทำอยู่เสมอ
- ✓ 4. การประชาสัมพันธ์ จะต้องจัดทำให้สมมูลย์ หรือเหมาะสมแก่โอกาส
- ✓ 5. กิจกรรมต่าง ๆ ในความสัมพันธ์จะต้องดำเนินต่อเนื่องกัน
- ✓ 6. กิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ จะต้องจัดทำขึ้น โดยทุกคนในชุมชนมีความเข้าใจ
อย่างถ่องแท้
- ✓ 7. การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน จะต้องคำนึงถึง ความสำคัญในชีวิต ความ
เป็นอยู่ของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่
- ✓ 8. จะต้องพยายามติดตามผลการประชาสัมพันธ์ทุกระยะ ว่าได้ผลอย่างไรและ
พร้อมที่จะแก้ไขต่อไป

ส่วน สตูพส์ และแรฟเฟอร์ตี (Stoops and Rafferty. 1961 : 515 - 519)

ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 5 ประการ คือ

1. ต้องมีทั้งการให้และการรับข่าวสาร ต่อชุมชน คือ บุคลากรในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชน และขณะเดียวกันในโรงเรียนก็ต้องแถลงให้ประชาชนทราบถึงปัญหา และวิธีดำเนินงานของโรงเรียน
2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะได้ผลอยู่ที่การใช้วิธีการหลาย ๆ ทางในเวลาเดียวกัน
3. ต้องพยายามให้ชุมชน เข้าใจโรงเรียนให้มากขึ้น
4. งานที่จัดทำนั้น ควรเป็นงานที่ทำอย่างต่อเนื่องกัน
5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และง่ายต่อการเข้าใจ และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

ส่วน ซัมป์สัน (Sumption. 1966 : 148 - 158) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับหลักการดำเนินการเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนว่า การที่จะให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความเชื่อ และศรัทธาในหลักใหญ่ ๆ 4 ประการ คือ

1. โรงเรียนรัฐบาล ได้มาจากการลงทุนของประชาชน
2. การผูกโยงซึ่งเสรีภาพ ทางวิชาการความคิด
3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการศึกษาของประชาชน
4. ความจำเป็นในการสื่อสาร 2 ทาง

สุรพล อีร์รัตพันธ์ (สุรพล อีร์รัตพันธ์ 2521 : 215) ได้ได้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า

1. ต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตรงไปตรงมา
2. การติดต่อทุกชนิดให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์
3. จะต้องจัดโรงเรียนให้ดี
4. ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เป็นกันเองกับชุมชน

5. โรงเรียนต้องถือว่า เป็นหน้าที่ที่จะบริการชุมชน
 6. เปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีบทบาทในการพิจารณาและแก้ปัญหาของโรงเรียน
 7. จัดการประชุมสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ
- สมพร สุธัตินัย (สมพร สุธัตินัย 2525 : 129 - 130) ก็ให้หลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สอดคล้องกับของ คินเคเรค และ ไกรเดอร์ และคณะโดยอาศัยหลัก 8 ประการ คือ

1. หลักมนุษยสัมพันธ์
2. ความจริงใจ
3. ความซื่อสัตย์
4. ความคงเส้นคงวา
5. ความเสียสละ
6. ความอดทน
7. ความฉลาด
8. ความยืดหยุ่น

จากหลักการทั้งหมดที่กล่าวมา สามารถสรุปหลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาศัยหลักการของ คินเคเรค และ สมพร สุธัตินัย เพราะมีขอบข่ายที่ครอบคลุมหลักการของผู้อื่น ได้ดังนี้

1. หลักมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมาก บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. หลักความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชนย่อมจะต้องมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรมีอะไรปิดบังภายในโรงเรียน
3. ความซื่อสัตย์ บุคลากรในโรงเรียน ควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการทำงาน ควรให้ประชาชนหรือกรรมการศึกษาของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย
4. ความคงเส้นคงวา หมายถึง ความสม่ำเสมอในการทำงาน การติดต่อสัมพันธ์กับคน

5. ความเสียสละ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรมีความเสียสละในการทำงาน เพื่อชุมชน
6. ความอดทน บุคลากรในโรงเรียน จะต้องอดทนเป็นอย่างมากในการดำเนินงานของโรงเรียน และการติดต่อกับชุมชน
7. ความยืดหยุ่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรเป็นลักษณะโอนอ่อนผ่อนปรน การดำเนินการ ควรมีการยืดหยุ่น ตามสถานการณ์และเวลา
8. ความต่อเนื่อง การจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ย่อมต้องอาศัยเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน และจำเป็นต้องมีตลอดไป
9. การครอบคลุมเนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์ จะต้องครอบคลุมลักษณะงาน และขอบข่ายของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ มิใช่มุ่งไปด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ
10. ความเรียบง่าย การนำเสนอของโรงเรียนต่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านใด ควรคำนึงถึงความเรียบง่าย สื่อสัมพันธ์กันเข้าใจ
11. การสร้างสรรค์ เป็นหลักการที่โรงเรียนต้องมุ่งที่จะกระทำ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
12. ความสามารถในการปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละโอกาส และแต่ละสภาพปัญหา

องค์ประกอบที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ปรีชา คัมภีรปกรณ (ปรีชา คัมภีรปกรณ 2525 : 124 - 125) กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ได้แก่

1. แนวนโยบายของโรงเรียน ถ้าหากโรงเรียนมีแนวนโยบายที่จะ "เปิด" ประตูโรงเรียนแล้ว ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ก็จะเป็นไปในทางดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากโรงเรียน "ปิด" ประตูแล้ว ความสัมพันธ์จะเป็นไปในทางลบ
2. ความร่วมมือของบุคลากร ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น บุคลากรของโรงเรียนทุกคน จะต้องประสานกันทุกฝ่าย จึงจะทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และนักเรียน

3. ความพร้อมของโรงเรียน ความพร้อมในที่นี้หมายถึง ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และเครื่องอำนวยความสะดวก ที่จะให้ความช่วยเหลือร่วมกับชุมชน

4. ความพร้อมของชุมชน นอกจากองค์ประกอบของโรงเรียนแล้ว องค์ประกอบของชุมชนก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกัน ถ้าหากชุมชนไม่มีความพร้อมหรือไม่แน่ใจแล้ว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายจะเกิดขึ้นไม่ได้ ความพร้อมของชุมชน ในที่นี้หมายถึง ความพร้อมทั้งในด้านความคิดเห็น และอื่น ๆ

วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีวิธีการในการปฏิบัติอยู่หลายวิธี จะเลือกใช้วิธีการใด ทางโรงเรียนต้องคำนึงถึงนโยบายด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อทำให้มีความสอดคล้อง และอยู่ในขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ มีผู้ให้วิธีการไว้หลายวิธีด้วยกันคือ

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (สุรัฐ ศิลปอนันต์ 2516 : 34) กล่าวว่า โรงเรียนมีโอกาสที่จะสัมพันธ์กับสังคม 3 ทาง คือ การให้การศึกษาแก่เยาวชน การให้บริการทรัพยากรต่าง ๆ และการร่วมกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ส่วน คำฉ้วน บุญเพชรแก้ว และคนอื่น ๆ (คำฉ้วน บุญเพชรแก้ว และคนอื่น ๆ 2519 : 117 - 118) ก็ได้เสนอวิธีการที่กว้างออกไปอีก ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และเป็นการขจัดอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อเยี่ยมเยียนอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ
2. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ และสิ่งของของโรงเรียน
3. ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
4. ชักชวนและแต่งตั้งผู้สนใจการศึกษา หรือประชาชนมาเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน

5. ชักชวนและให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงโรงเรียน

6. ติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป

7. ส่งเสริมครูและนักเรียน ได้เห็นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่น และ ความไว้วางใจจากชุมชน

8. ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน

9. ร่วมมือในพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของชุมชน

สุพิชญา อีระกุล (สุพิชญา อีระกุล 2521 : 46 - 50) ได้เสนอวิธีการ ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในทำนองเดียวกันกับ คำานวณ บุญเพชรแก้ว และคนอื่น ๆ คือ

1. การจัดการศึกษาชุมชนโดยละเอียด

2. จัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน

2.1 แพร่กิจกรรมทางสื่อมวลชนท้องถิ่น

2.2 จัดทำข่าวสาร

2.3 ออกหนังสือ

3. ออกเยี่ยมเยียนชาวบ้าน

4. จัดให้มีกิจกรรมการศึกษาของชุมชน

5. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี

6. ร่วมกิจกรรมของชุมชน

7. ให้บริการแก่ชุมชน

7.1 ด้านอาคารสถานที่

7.2 เครื่องใช้

7.3 ความรู้

7.4 บุคลากร

กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2522 : 461 - 478) ได้เสนอวิธีการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. การสร้างและรักษาเกียรติประวัติของโรงเรียน
2. การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน
3. การให้บริการและความร่วมมือกับชุมชน
4. การประสานงานกับหน่วยงานในชุมชน
5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ส่วน สมพร สุทัศน์ย์ (สมพร สุทัศน์ย์ 2525 : 131 - 135) กล่าวถึง

วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2 วิธี คือ

1. การสร้างความสัมพันธ์โดยตรง แยกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 1.1 การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน
 - 1.2 การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน
2. การสร้างความสัมพันธ์โดยทางอ้อม

และ วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ 2525 : 227 - 229)

ได้เสนอวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในทำนองเดียวกับ สมพร สุทัศน์ย์ คือ

1. การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน
2. การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน

จากวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งหมดที่กล่าวมา เป็นลำดับ สามารถสรุปวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. การจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

ทั้ง 6 ประเด็นที่สรุปไว้นี้ จะเป็นการกิจของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะปรากฏอยู่ในรูปของการจัดกิจกรรม การจัดโครงการ แผนงานต่าง ๆ ในแต่ละรอบปี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบความคิด สำหรับศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แนวความคิดที่จะขยายความเข้าใจ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

โรงเรียนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ก็ย่อมจะต้องมีนโยบาย เป้าหมาย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่า จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษา ที่สังคมเป็นผู้กำหนด โรงเรียนเกิดขึ้นด้วยศรัทธาของประชาชน และตั้งอยู่ได้ด้วยความสนับสนุนของประชาชน ประชาชนจะให้บุคลากรของเขาเป็นอย่างไร โรงเรียนจะต้องตอบสนองความต้องการและวัตถุประสงค์นั้น ๆ ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องแถลงนโยบายและเป้าหมายให้ชัดเจน ตลอดจนกำหนดแผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ โดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือในชุมชน

ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ จะให้เป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องแล้ว โรงเรียนจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 กำหนดแผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนอื่น ๆ ที่ใช้อยู่ ซึ่งโรงเรียนจะเห็นว่ามีประโยชน์และจำเป็น ในการที่จะนำมาพิจารณา ในการกำหนดแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนขึ้น

1.2 กำหนดแผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ

1.3 กำหนดแผนปฏิบัติงาน โดยพิจารณาถึงบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ของโรงเรียนต่อหน่วยงานและองค์การต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในชุมชนนั้นด้วย

1.4 กำหนดแผนปฏิบัติงานให้สัมพันธ์สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ และ ทรัพยากรของชุมชนนั้น ๆ โรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนดีพอ จึงสามารถ ใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่

1.5 ในการทำแผนปฏิบัติงาน โรงเรียนต้องพิจารณาถึงความร่วมมือและการ ต่อเนื่องของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนด้วย

1.6 การกำหนดแผนปฏิบัติงาน จะต้องพิจารณาถึงความสำคัญของ ยุทธศาสตร์ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

1.7 เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ มาร่วมในการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ก็จะได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น ทั้งในด้านความถูกต้อง เหมาะสมของแผนปฏิบัติงาน และความร่วมมือ ในการปฏิบัติตามแผนต่อไป

การที่โรงเรียนได้วางแผนปฏิบัติไว้ให้บุคลากรในโรงเรียนและในชุมชนได้รับรู้นั้น โรงเรียนจะได้รับประโยชน์เป็นอันมาก คือ

1. สะดวกแก่การแนะนำ หรือปฏิบัติการแก่บุคลากรที่มาร่วมงานใหม่
2. สะดวกแก่การแนะนำ ปฐมวัย เทศ กรรมการต่าง ๆ ที่ได้รับความร่วมมือแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคลากรใน ชุมชน หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งจากบุคลากรของโรงเรียน

3. ทำให้ประชาชน หน่วยงาน และองค์การต่าง ๆ เข้าใจโรงเรียน มองเห็น ทิศทางการทำงานของโรงเรียน สามารถให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนได้ดีขึ้น

4. แผนปฏิบัติงานนั้น ทำให้เป็นสิ่งที่ประกันได้ว่า การดำเนินงานที่ดี การพิจารณา กำหนดงบประมาณที่ดี หรือการขอความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์การอื่น ๆ ได้ก็ดีขึ้น ย่อมเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ และมีเหตุผล สร้างความเชื่อถือได้ดียิ่งขึ้น

5. ทำให้ผู้บริหารและผู้ทำงานร่วมกัน เข้าใจแนวทางและการปฏิบัติงานได้ ตรงกัน

6. การจัดทำโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผน ตลอดจนการพิจารณาอนุมัติโครงการต่าง ๆ ก็เป็นไปด้วยความสะดวก ถูกต้องเหมาะสม
7. ทำให้สามารถพิจารณา มองหาแนวทางในการหาเงิน จัดสรรงบประมาณเพื่อกำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ได้เหมาะสมและสะดวกยิ่งขึ้น
8. ทำให้พิจารณาจัดบุคลากร และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม ทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
9. ทำให้สามารถติดตามผล ประเมินผล และพิจารณาปรับปรุงตนไปสู่เป้าหมายได้ถูกต้องชัดเจนขึ้น
10. ผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง มองเห็นจุดหมาย แนวทางการทำงาน สามารถให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตน และสามารถทำงานด้วยความรับผิดชอบ กระตือรือร้นยิ่งขึ้น (สุวัฒน์ มุทธเมธา 2524 : 84 - 85)

2. การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์

สอาด ต้นสุภผล ผู้อำนวยการคนแรกของโรงเรียนประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ได้อธิบายความหมายของการประชาสัมพันธ์ ไว้ว่า

"การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันที่มีแผนและการกระทำต่อเนื่องในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นดำเนินงานไปได้ผลดี สมความมุ่งหมาย โดยอยู่บนพื้นฐานของความจริง และโดยมีประชาธิปไตยเป็นแนวบรรทัดฐาน" (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2526 : 109)

2.2 หลักการประชาสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ถ้าขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียน ที่ผู้บริหารควรจะต้องใส่ใจ อนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการไม่ตรีสองทาง (Two - Way Process) ซึ่งต้องอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์เข้าช่วย นิกคีย์ (Neagley. 1969 : 34) ได้ให้หลักไว้ดังนี้

1. ในงานประชาสัมพันธ์ ผู้ร่วมงานจะต้องเข้าใจเป้าหมายและหน้าที่ของโรงเรียน ในการให้การศึกษาอย่างแจ่มแจ้ง

2. ผู้ร่วมงานประชาสัมพันธ์ จะต้องทราบกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ และอำนาจ หน้าที่ทางการศึกษาที่ตนมีอยู่

3. โครงการประชาสัมพันธ์ ต้องครอบคลุมชุมชนทั้งหมด

4. จะต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว และรับฟังข้อเสนอจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มาปรับปรุงแผนงาน

5. ผลสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของประชาชน ที่มีต่อโรงเรียน

6. ความสนใจและทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการศึกษา จะทราบได้โดยอาศัย ข่าวสารที่ถูกต้องเท่านั้น

7. โครงการประชาสัมพันธ์ จะได้ผลเพียงใด ขึ้นอยู่กับขวัญของคณะครูเป็นสำคัญ

8. โครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียนควรควบคุมกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน ตามอัตราส่วนที่เหมาะสม

ส่วน สุรพันธ์ ยันต์ทอง (สุรพันธ์ ยันต์ทอง 2526 : 135 - 136) ได้สรุป หลักการประชาสัมพันธ์ที่ดี 10 ประการ อันเป็นแนวทางในการรวบรวม เครื่องมือสื่อสาร และ กระบวนการสำหรับนำเอาชุมชนมามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของโรงเรียนหรืออื่น ๆ ดังนี้

1. การให้ความสนธิสนมบุคคลใดที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับโครงการ ย่อมเห็นด้วย กับโครงการนั้น ๆ

2. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีอำนาจมากที่สุด ในการเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน และเป็นแหล่งข่าวที่ให้ความชัดเจน แม่นยำ มากกว่าวิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ

3. ควรมีมุขยสัมพันธ์ที่ดีกับนักหนังสือพิมพ์ การประชุมแบบเปิดเผย ของคณะกรรมการ บริหารโรงเรียนและการอภิปรายอย่างเปิดเผยถึงปัญหาของโรงเรียน กับผู้แทนหนังสือพิมพ์ จะ ทำให้ชุมชนมีความไว้วางใจในโรงเรียน

4. การใช้สื่อที่เหมาะสม ในการเผยแพร่ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญ แผ่นปลิว โทรศัพท์ การประชุม ต้องใช้ให้ถูกวัตถุประสงค์
5. ใช้เงินสาธารณะอย่างรอบคอบ ในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ชุมชน การใช้เงินโรงเรียนในการเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย แต่การนำเงินโรงเรียนไปใช้เพื่อการรณรงค์เก็บภาษีเพิ่มเป็นการผิดกฎหมาย
6. ใช้ภาษาเรียบง่าย ในการประชาสัมพันธ์ นักศึกษานิยมใช้ศัพท์เทคนิคหรือใช้ภาษาไม่ชัดเจนในการสื่อความหมาย ในการประชาสัมพันธ์จะต้องใช้ภาษาที่ง่ายเป็นที่เข้าใจของทุกคน
7. อธิบายถึงนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ก่อนที่จะแนะนำให้รู้จัก ถ้าเป็นสิ่งที่ใหม่และผิดไปจากเดิม ต้องอธิบายถึงวัตถุประสงค์ และวิธีการใช้ให้ชุมชนทราบก่อน
8. สมุดพกหรือใบแจ้งผลการเรียน สามารถใช้เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ได้ ใบแจ้งผลการเรียน คือ สื่อที่ผู้ปกครองได้รับอยู่ประจำ ดังนั้นควรออกแบบเพื่อให้สามารถอธิบายเรื่องโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบได้
9. การบ้านไม่ควรทำให้เด็กแยกตัวจากครอบครัว และต้องเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน ผู้ปกครองยินดีสนับสนุนให้บุตรของตนทำการบ้าน ถ้าทราบวัตถุประสงค์ว่าทำเพื่ออะไร
10. เด็กนักเรียน คือ ผู้สื่อข่าวที่ดีในการแจ้งข่าวสารของโรงเรียนแก่ชุมชน เด็กที่มีความสุขในโรงเรียนและมีความรู้สึกที่ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียน จะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ดีที่สุด ที่โรงเรียนสามารถมีได้

2.3 จุดประสงค์และเป้าหมายการประชาสัมพันธ์

ในปัจจุบันเราย่อมเห็นประจักษ์อยู่แล้วว่า โรงเรียนที่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น ย่อมจะเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์การสอน และด้านการให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียนเป็นอย่างดี กล่าวโดยทั่วไป จุดประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนก็เพื่อ (พนัส หันนาคินทร์ 2524 : 300 - 301)

1. แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อเท็จจริง (Information) ต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองต้องการทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ที่ให้ส่งลูกหลานมาเข้าเรียน

2. หากความร่วมมือจากชุมชน ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนดีขึ้น และดังนั้นย่อมจะสามารถจัดความเห็นขัดแย้ง ระหว่างนโยบายของโรงเรียนกับความเชื่อถือ หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองในชุมชนนั้น ๆ ได้

3. ป้องกันความเข้าใจผิด และป้องกันการถูกโจมตี หรือวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นธรรมจากบุคคลที่ไม่เป็นมิตรต่อโรงเรียน หรือต่อตัวบุคคลในโรงเรียน โดยเฉพาะตัวครูใหญ่เอง

4. เป็นการสนับสนุน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าในการศึกษา และพยายามที่จะเรียนต่อไป เมื่อทราบจุดหมาย วิชาที่มีสอนในโรงเรียน ตลอดจนแนวทางที่จะประกอบอาชีพ หรือจะเรียนต่อในเมื่อจบออกจากโรงเรียนนั้น ๆ แล้ว

5. ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะได้รับทราบข่าวสารความเป็นไป และความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอยู่เสมอ ๆ

จำรัส นองมาก และ วิจิตร ภักดีรัตน์ (จำรัส นองมาก และ วิจิตร ภักดีรัตน์ 2526 : 275) กล่าวถึงเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์กับชุมชนว่า การประชาสัมพันธ์กับชุมชน มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนได้รู้จัก เข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม และกิจการของโรงเรียน ซึ่งจะนำมาซึ่งการร่วมมือและความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างดีพอ

โรงเรียนต้องอาศัยชุมชนหลายด้าน ด้านที่เห็นชัดเจนที่สุด คือ การให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ ก็โดยการที่ชุมชนหรือผู้ปกครองให้ความสนใจต่อกิจกรรมการศึกษาของเด็ก นอกจากนั้น การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่น ๆ เช่น เปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชน

ประเด็นที่สำคัญก็คือ การดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินไปด้วยตัวเองได้ งบประมาณอย่างเดียวไม่ทำให้โรงเรียนได้ก้าวหน้าไปอย่างมีความหมายเท่าที่ควร การปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือ และช่วยเหลือจากชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างมาก การประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนต่อชุมชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง

ฉัตรชัย อรรถนันท์ (ฉัตรชัย อรรถนันท์ 2521 : 10 - 11) ได้ให้ความมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

1. แดลงข่าวสาร
2. แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน
3. ป้องกันความเข้าใจผิด
4. เพื่อให้ชุมชนสนับสนุนการเรียน ของนักเรียนหรือผู้เรียนต่อ ๆ ไป
5. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนในด้านการเงิน สถานที่ศึกษา
6. เพื่อให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นว่า โรงเรียนได้ทำหน้าที่ถูกต้อง และมีประโยชน์
7. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชน เห็นความสำคัญของการศึกษา
8. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนกับโรงเรียน ได้สัมพันธ์ใกล้ชิดและเป็นกันเอง
9. เพื่อส่งเสริมให้บ้าน โรงเรียน และชุมชนมีความสามัคคีกัน
10. เพื่อให้ทราบความต้องการด้านการศึกษา อันแท้จริงของชุมชนและจะได้สนอง

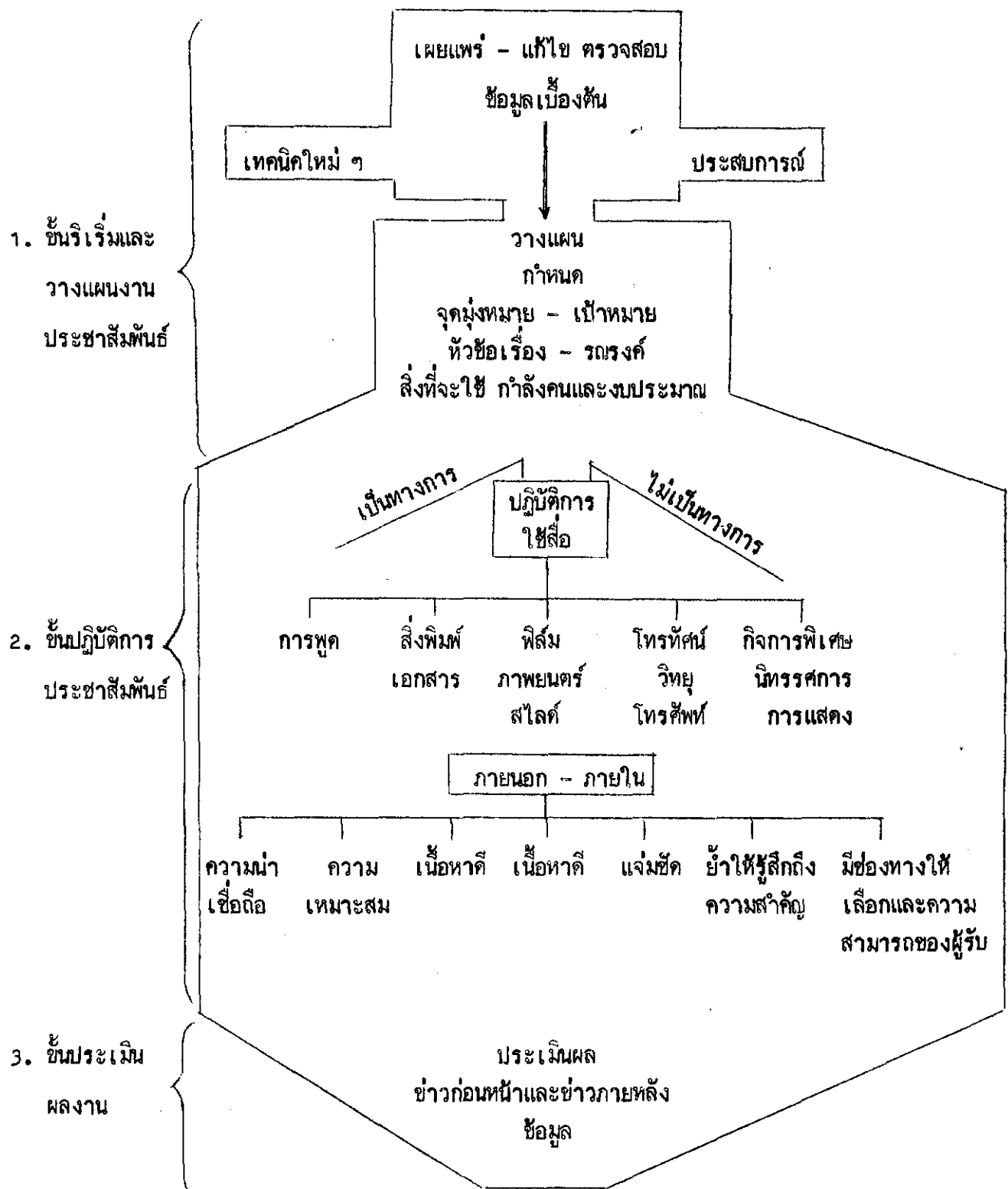
ได้ถูกต้อง

2.4 แผนงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

การวางแผนการประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดสรรทรัพยากร การประชาสัมพันธ์ มีอาทิ บุคลากร อุปกรณ์ ข้อมูลและข่าวสาร และช่องทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย คือความสำเร็จในการจัดการโรงเรียน

การวางแผนการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีขอบเขตกว้างขวาง และมีกิจกรรมที่สมควรปฏิบัติจัดทำมากมายหลายด้าน จึงควรที่โรงเรียนต้องพิจารณาถึงความจำเป็นก่อนหลัง และขีดจำกัดของทรัพยากรที่โรงเรียนประกอบอยู่

แผนผังข้างล่างนี้ แสดงให้เห็นขั้นตอนของการวางแผนประชาสัมพันธ์โรงเรียน ซึ่งครูหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้กำหนดแผนงานประชาสัมพันธ์จะต้องดำเนินการ

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนของการวางแผนประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.5 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์กับชุมชน

กิจกรรมการประชาสัมพันธ์กับชุมชนอาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ กิจกรรมโดยตรงและกิจกรรมโดยอ้อม

2.5.1 กิจกรรมโดยตรง กิจกรรมโดยตรงคือ กิจกรรมที่โรงเรียน จัดขึ้นเพื่อการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ ทั้งในแง่ของจุดมุ่งหมายและการดำเนินงานการประชุม การจัดทำเอกสาร การจัดตั้งกรรมการ การจัดนิทรรศการ และการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครอง และครู

2.5.1.1 การประชุม ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหลักและเป็น กิจกรรมพื้นฐานของการประชาสัมพันธ์ได้ เพราะเป็นการแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ เป็นทางการ และสามารถซักถามโต้ตอบกันได้ทันทีเมื่อมีปัญหาอะไรก็จะตอบให้รู้ชัดเจนกันไปทันที การจัด การประชุมไม่ควรให้บ่อยจนเกินไป และควรจะประชุมเฉพาะเรื่องสำคัญเท่านั้น เรื่องรายละเอียดปลีกย่อยควรแจ้งเป็นเอกสารจะเหมาะสมกว่า เพราะบุคคลในชุมชนจะไม่มีเวลามา ร่วมประชุมได้บ่อย และแม้จะมาร่วมประชุมได้ก็จะมีเวลาร่วมประชุมมากนัก ในการจัด ประชุมนี้ โรงเรียนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อตอบคำถามของผู้ปกครองหรือบุคคลในชุมชน ที่อาจจะถามได้

2.5.1.2 การจัดทำเอกสาร เป็นกิจกรรมหลักอีกเช่นกัน เป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนกว่าการประชุม แต่มีลักษณะคงทนและถาวรกว่า เก็บไว้ได้นานกว่า เอกสารที่โรงเรียนจัดทำขึ้นนั้น อาจจะเป็นข่าวสารของโรงเรียนที่ไม่ยาวจนเกินไปนัก หรือ อาจจะทำในลักษณะคล้ายวารสารเสนอเรื่องราวทางวิชาการต่าง ๆ ถ้าโรงเรียนมีทุนรอน พอที่จะทำได้ การจัดทำรายงานประจำปี แสดงผลงานของโรงเรียนก็เป็นสิ่งที่น่าจะทำ ขึ้นได้ เพื่อให้ชุมชนรู้จักโรงเรียนดีขึ้น

2.5.1.3 การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างบุคคลใน โรงเรียนกับบุคคลในชุมชน เพื่อให้มีการประสานงานและมีการติดต่อประชาสัมพันธ์กันระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น การจัดตั้งคณะกรรมการนี้ อาจจะทำเป็นแบบกรรมการที่ปรึกษา ของโรงเรียน กรรมการจัดการเฉพาะเรื่อง เช่น กรรมการพัฒนาโรงเรียน กรรมการพัฒนา ชุมชน เป็นต้น ถ้าสามารถมีกรรมการมาจากคนหลาย ๆ อาชีพ หลาย ๆ กลุ่ม ก็จะทำให้ การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนได้ผลมากขึ้น

2.5.1.4 การจัดนิทรรศการและงานประจำปี นิทรรศการของโรงเรียนโดยเฉพาะในโอกาสที่จัดงานประจำปีนั้น จะช่วยให้การประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนได้ผลดีขึ้น และเป็นโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทนี้ ผู้ปกครองเองก็จะมีส่วนในกิจกรรมกับเด็กในความปกครองของตนด้วย

2.5.1.5 การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมผู้ปกครองและครู ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ที่มีคุณค่า เพราะเป็นงานร่วมกันของผู้ปกครองนักเรียนเอง โดยทั่วไป ผู้ปกครองจะเป็นผู้ดำเนินงานของสมาคมเอง โดยมีครูในโรงเรียนเป็นผู้ช่วยในการดำเนินงาน การที่ผู้ปกครองได้มีส่วนดำเนินงาน ทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้ปัญหาของโรงเรียนและเข้าใจโรงเรียนดีขึ้น

2.5.2 กิจกรรมโดยอ้อม กิจกรรมโดยอ้อมหรือกิจกรรมอื่น ๆ ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง แต่จุดมุ่งหมายของกิจกรรมประเภทนี้ไม่ใช่เพื่อการประชาสัมพันธ์โดยตรง กิจกรรมแต่ละประเภทก็มีจุดมุ่งหมายเฉพาะของตนเอง แต่มีผลพลอยได้เพื่อการประชาสัมพันธ์พร้อมกันไป กิจกรรมโดยอ้อมนี้อาจประกอบไปด้วย

2.5.2.1 การจัดงานชุมนุมนักเรียนหรืองานของสโมสรต่าง ๆ เช่น งานของชุมนุมวิชาการและชุมนุมกิจกรรมบันเทิงที่นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีบทบาทโดยตรง แล้วยังทำให้ชุมชนมีส่วนและมีโอกาสรับรู้งานโดยผ่านทางนักเรียน หรือมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้มาชมงานด้วยพร้อมกันไป

2.5.2.2 การจัดงานสังคม โรงเรียนอาจจะจัดงานสังคมขึ้นเป็นครั้งคราว โดยมีการบันเทิงต่าง ๆ ประกอบ แล้วเชิญผู้ปกครองหรือคนในชุมชนมาร่วมด้วย โดยเฉพาะในงานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ ถ้าจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็อาจจะเป็นทางที่จะหาเงินมาช่วยในการดำเนินงานกิจการของโรงเรียนอีกด้วย

2.5.2.3 การจัดงานการมอบวุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร กิจกรรมนี้มีเป้าหมาย คือ การมอบวุฒิบัตรแก่ผู้เรียน เป็นการแสดงความยินดีให้กับผู้ได้รับความสำเร็จ ในโอกาสที่โรงเรียนควรเชิญคนในชุมชนหรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความยินดีด้วย และอาจมีการประกาศรายชื่อและให้รางวัลแก่คนที่เรียนเก่ง ทำประโยชน์ให้กับโรงเรียนด้วยพร้อมกันไป

2.5.2.4 การจัดเชื่อมโยงผู้ปกครอง โรงเรียนอาจจัดรายการ
เชื่อมโยงผู้ปกครอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงปัญหาในการเรียนของนักเรียน
ในขณะเดียวกันก็เป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในตัวด้วย

3. การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งกลางในการเผยแพร่ความรู้และ
วิทยาการด้านต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาในชุมชน ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงน่าจะเป็นผู้นำและใช้
โรงเรียนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาทิเช่น โรงเรียนอาจจะมีส่วนร่วม
ในการสร้างความมั่นคง และเป็นปีกแผ่นของชุมชน และโรงเรียนยังสามารถเป็นศูนย์กลาง
ให้การศึกษา และการบริการด้านต่าง ๆ แก่บุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เป้าหมายอย่างหนึ่งของ
โรงเรียนก็คือ การพัฒนาชุมชนไปในทางที่ดี โดยช่วยให้สมาชิกในชุมชนได้แก้ปัญหาดังต่าง ๆ ที่
เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

การจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนของโรงเรียน ในปัจจุบัน
นี้เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้น
ยิ่งขึ้น โดยโรงเรียนต้องกำหนดฐานะให้อยู่ในสังคมในรูปแบบดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนต้องอยู่ในฐานะผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ
 2. โรงเรียนต้องอยู่ในฐานะศูนย์บริการชุมชน เช่น ชุมชนได้มีโอกาสใช้โรงเรียน
เป็นที่ประกอบพิธีต่าง ๆ
 3. โรงเรียนต้องอยู่ในฐานะผู้พัฒนาชุมชน ตามความจริงแล้วหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบ
ในการพัฒนาชุมชนนั้นมีอยู่มาก แต่โรงเรียนอยู่ในฐานะ เป็นแหล่งวิชาการ ดังนั้นจึงต้องประสานงาน
และร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นในการพัฒนาชุมชน (กรมสามัญศึกษา 2522 : 470 - 474)
- ปรีชา คัมภีรภรณ์ (ปรีชา คัมภีรภรณ์ 2526 : 112 - 117) ก็มีทัศนะที่
สอดคล้องกับข้างต้นว่า โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมก็ควรจะมีฐานะในด้าน
ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชน เนื่องจากสังคมมีการ
เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โรงเรียนซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน จึงต้องมีบทบาทเกี่ยวกับการ
เปลี่ยนแปลง ดังนี้

1.1 เป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากโรงเรียนเป็นที่รวมของบุคลากรที่ผ่านการศึกษาอบรม ในระดับที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนและเยาวชนได้ จึงควรคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ที่จะนำความสำเร็จมาสู่ชุมชน

1.2 เป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง เพราะครูเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพเชื่อถือจากประชาชนและโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน

2. โรงเรียนในฐานะสถาบันฝึกวิชาชีพ นอกจากโรงเรียนจะให้ความรู้ในวิชาสามัญแล้ว ยังต้องให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพด้วย จึงมีบทบาทดังนี้

2.1 บทบาทที่เกี่ยวข้องตามหลักสูตร โรงเรียนจะต้องสอนหรือฝึกให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทางวิชาชีพตามหลักสูตร เช่น หลักสูตรระดับประถมศึกษา มีเจตนาหรือความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จัก และเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้มีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

2.2 บทบาทในการให้บริการชุมชน คือ การเปิดสอนวิชาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชน ซึ่งอาจจัดในรูปกลุ่มสนใจ หรือในรูปอื่น ๆ ในระยะสั้น ทั้งนี้โดยการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

3. โรงเรียนในฐานะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและอยู่อย่างกระจัดกระจาย โอกาสที่จะได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ จึงมีน้อย โรงเรียนจึงควรมีบทบาทดังนี้

3.1 ศูนย์รวมข่าวสาร นอกจากจะให้ข่าวสารแก่ชุมชนแล้ว โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปิดห้องสมุดให้ชุมชนใช้ การจัดที่อ่านหนังสือสำหรับชุมชน การออกวารสารของโรงเรียน เป็นต้น

3.2 ศูนย์ความรู้เกี่ยวกับด้านอาชีพ โดยการเปิดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพเป็นครั้งคราว หรือทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงาน การให้บริการด้านสถานที่ หรือเครื่องมือในการฝึกอบรม เป็นต้น

3.3 เป็นตัวอย่างในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำแปลงสาธิต การสาธิตการทำกิจกรรมตัวอย่างอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีบริเวณและสถานที่เพียงพอและอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม สะดวกต่อการเข้ารับบริการ

3.4 ศูนย์รวมวัฒนธรรม โรงเรียนควรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณีต่าง ๆ การละเล่น รวมทั้งการกีฬาและกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

ในการให้บริการแก่ชุมชนนั้น สัพัญญา อีระกุล (สัพัญญา อีระกุล 2521 : 49 - 50) เสนอว่า รายการที่โรงเรียนจะจัดบริการให้แก่ชุมชน ได้แก่

1. อาคารสถานที่
2. เครื่องใช้
3. ความรู้
4. บุคลากร

ส่วน ละออ แสนศักดิ์ (ละออ แสนศักดิ์ 2527 : 73) ก็มีความเห็นในด้าน การให้บริการแก่ชุมชน คือ

1. เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้และวิชาการ บริการแก่ชุมชน
2. จัดโครงการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านวิชาชีพ และวิชาการแก่ชุมชน
3. การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความสามัคคี
4. คณะครูและนักเรียนออกไปบำเพ็ญประโยชน์ด้านสุขาภิบาล สวัสดิภาพ และความปลอดภัยในชุมชน

ส่วน สิริ เทศประสิทธิ์ (สิริ เทศประสิทธิ์ 2526 : 54 - 60) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารการศึกษา ในฐานะเป็นผู้ให้บริการแก่ชุมชน ซึ่งมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน
2. การให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่น ๆ

1. การให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน การให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชนเป็น "การบริการเชิงพัฒนา" ซึ่งการให้บริการเชิงพัฒนานี้ มุ่งที่จะทำให้ผู้รับบริการมีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในด้านต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และสร้างเสริมทัศนคติ (Attitude) ของผู้รับบริการ

ให้ถูกทิศทาง และเป็นไปในแง่ที่ดีงาม ส่งเสริมให้ผู้รับบริการ เกิดความคิดริเริ่ม ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และมุ่งที่จะให้ผู้รับบริการมีวิถีการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย (democratic way of life) เป็นสำคัญ

การให้บริการด้านวิชาการ จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีนั้นจะต้องอาศัยหลักการ เทคนิค และวิธีการ ในการให้บริการทางวิชาการอย่างดี และเหมาะสมกับสภาพของชุมชนแต่ละชุมชน ทั้งยังต้องอาศัยบุคลากรภาพ หรือคุณสมบัติส่วนตัวของผู้บริหารการศึกษา เช่น จะต้องมีความรู้ ผู้นำ และอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับตัวของผู้บริหารการศึกษาก็ด้วย

หลักพิจารณาในการให้บริการด้านวิชาการ

1. บริการให้สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางพัฒนาชุมชนที่รัฐบาลวางไว้แล้ว โดยศึกษาจาก

- 1.1 นโยบายของรัฐบาล
- 1.2 คำแถลงของนายกรัฐมนตรี
- 1.3 คำแถลงของคณะกรรมการชนบทแห่งชาติ
- 1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 1.5 แผนพัฒนาการศึกษา
- 1.6 แผนการศึกษาแห่งชาติ

2. บริการให้สอดคล้องกับความต้องการอันจำเป็น ความขาดแคลน ซึ่งทราบจากการสำรวจหรือเก็บข้อมูล บริการส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกเหนือไปจากความต้องการอันจำเป็นและขาดแคลน

3. บริการด้านวิชาการที่เหมาะสมกับชุมชนเมือง เช่น

- 3.1 วิชาชีพระยะสั้น เช่น ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ ฯลฯ
- 3.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ เช่น แนะนำสุขภาพ แนะนำศึกษาต่อ

ฯลฯ

4. สำหรับชุมชนชนบท วิชาการที่เหมาะสมมีหลายประการ เช่น

- 4.1 วิชาชีพระยะสั้น
- 4.2 การรู้หนังสือ
- 4.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ

แผนงานและโครงการด้านวิชาการแก่ชุมชน

1. แผนพัฒนาเด็ก
2. แผนพัฒนาเยาวชน
3. แผนพัฒนาอาชีพ
4. แผนพัฒนาสตรี
5. แผนอาสาพัฒนา

ซึ่งแต่ละแผนก็มีโครงการแยกย่อยลงไปอีก

2. การให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่น ๆ

แนวทางในการให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล มีดังนี้

1. ต้องเป็นไปตามแผน หรือโครงการที่ตกลงกันไว้ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. บุคลากรจะต้องได้รับการฝึกอบรม ในงานที่จะไปช่วยชุมชนนั้นเป็นอย่างดี

มาก่อนแล้ว

3. บุคลากรจะต้องได้รับการปฐมนิเทศก่อนเข้าร่วมงาน
4. ผู้บริหารการศึกษาต้องคอยสนับสนุนให้กำลังใจและให้สวัสดิการตามสมควร

แก่บุคลากรที่ไปช่วยชุมชน

5. ผู้บริหารการศึกษาจะต้องคอยสนับสนุนให้กำลังใจและให้สวัสดิการตามควร

แก่บุคลากรที่ช่วยชุมชน

6. ผู้บริหารการศึกษา จะต้องพิจารณาความดีความชอบแก่บุคลากรตามควรแก่

ผลงาน

7. ผู้บริหารการศึกษา จะต้องบันทึกผลงานของบุคลากรที่ไปช่วยชุมชนไว้ด้วย
8. ควรจะมีการวิเคราะห์ผลงานนั้น ๆ ด้วย

การให้บริการด้านการเงินและวัสดุ มีแนวทางดังนี้

1. จะต้องเป็นไปตามแผนหรือโครงการ
2. การเบิกจ่ายเงินและวัสดุนั้นจะต้องไม่ขัดต่อระเบียบและได้รับการอนุมัติจาก

ผู้มีอำนาจ

3. ควรมีการวิเคราะห์ ผลการใช้เงิน และวัสดุตามโครงการ

4. ควรรายงานหน่วยเหนือ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทราบ

การให้บริการด้านอื่น มีแนวทางดังนี้

1. การให้ความร่วมมือร่วมใจต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นหัวใจในการทำงานแบบกลุ่ม รวมพลังหรือการพัฒนาแบบผสมผสาน

2. การสนับสนุนในทุกวิถีทาง ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบแบบแผนทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมุ่งผลในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนเป็นสำคัญ

3. การส่งกำลังบำรุง เป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งในการบริการชุมชน "กำลัง" ดังกล่าว อาจเป็นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คน เงิน และวัสดุ เป็นต้น

4. การเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาการเข้าร่วมภาคีประชาคม หรืออภิปรายทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งเป็นแบบแผน และไม่แบบแผน มีความสำคัญมากในการบริการชุมชน

สิ่งที่ทำให้บริการแก่ชุมชน

ในระดับโรงเรียนนั้น จะบริการได้ทั้งด้านวิชาการ บุคคล เงิน วัสดุ และการสนับสนุนทางความร่วมมือร่วมใจหรือกำลังใจ หน้าที่ของโรงเรียน นอกจากจะมีหน้าที่ให้การศึกษา หรืออบรมสั่งสอนนักเรียนแล้ว ยังมีหน้าที่บริการชุมชนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การให้บริการแก่ชุมชนดังกล่าวนี้ จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบแบบแผน สิ่งที่ให้บริการแก่ชุมชนได้แก่

1. วิชาการ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารการศึกษาหรือโรงเรียนอยู่แล้ว การเผยแพร่ความรู้ ความคิด และทักษะบางอย่างแก่ชุมชน ควรจะเป็นสิ่งที่โรงเรียนพึงเอาใจใส่เป็นพิเศษ เช่น เผยแพร่ความรู้เรื่องแผนการศึกษาชาติ หลักสูตรการอบรมเด็กและเยาวชน และการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

2. บุคคล ผู้บริหารการศึกษา หรือโรงเรียน อาจให้ครู เจ้าหน้าที่โรงเรียน และนักเรียนไปช่วยพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการสอนในโรงเรียน

3. การเงิน ชื่อนี้ผู้บริหารการศึกษา จะต้องระวังมิให้ขัดต่อกฎหมายและระเบียบแบบแผน เงินที่จะนำไปใช้จ่ายร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นเงินที่กฎหมายและระเบียบ

แบบแผนเปิดทางให้เท่านั้น เช่น เงินที่มีผู้บริจาคที่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้โรงเรียน นำไปใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

4. วัสดุ มีข้อควรระวังเช่นเดียวกับเรื่องการเงิน

5. การให้ความร่วมมือร่วมใจ หรือให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องสำคัญไม่น้อย โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ถ้าโรงเรียนแสดงออกซึ่งความร่วมมือร่วมใจ หรือให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชนแล้ว ชุมชนย่อมจะมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน มองโรงเรียนในทางดีและชุมชนก็จะสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับพึงถือว่า การบริการแก่ชุมชนเป็นหน้าที่สำคัญอันหนึ่งของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน ซึ่งมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ อยู่ไม่น้อย โรงเรียนควรนำทรัพยากรที่มีอยู่ออกบริการชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่อย่างเต็มความสามารถ

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

สุพิชญา อีระกุล (สุพิชญา อีระกุล 2521 : 48) และกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2522 : 461 - 478) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ในชุมชนมีกิจกรรมหลายประเภท การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่นักเรียน ฉะนั้นโรงเรียนทั้งครูและนักเรียนควรจะได้หาโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน กิจกรรมที่โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่

1. กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน ครูอาจจะไม่มีบทบาทมากมายนัก เพียงแต่ให้ความร่วมมือและสนับสนุน เช่น การแต่งงาน การบวชนาค ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

2. กิจกรรมทางด้านศาสนา โรงเรียนอาจจะนำครูและนักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับประชาชนในวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียนวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา เป็นต้น

3. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติ เช่น อาจจะร่วมกับประชาชนจัดกิจกรรมในวันตรีสากล วันแรงงานแห่งชาติ เช่น จัดนิทรรศการหรืออื่น ๆ

4. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันฉัตรมงคล กิจกรรมที่ควรจัด เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เป็นต้น

5. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ อาจจะเรียกว่า รายการพัฒนาชุมชน นับว่าเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และใช้เวลายาว ครูอาจจะมอบหมายเป็นที่ปรึกษา และลงมือปฏิบัติในบางโอกาส

โรงเรียนกับชุมชน จะยังไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กัน จนกว่าจะได้มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันก่อน จึงจะให้ความสัมพันธ์เริ่มต้นขึ้น กิจกรรมเป็นสื่อ นำในรูปเหตุการณ์ที่เห็นชัดเจน อันจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อความสัมพันธ์ ซึ่งถือได้ว่าการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะทำให้เกิดการสนับสนุนร่วมมือร่วมใจ อันจะยังผลให้โรงเรียนดำเนินการไปสู่เป้าหมาย "โรงเรียนของชุมชน" ที่แท้จริง กิจกรรมอีกประเภทหนึ่งที่โรงเรียนจะร่วมกับชุมชนดำเนินการ คือ กิจกรรมประเภทสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียน ศึกษ์เก่า และผู้ปกครองนักเรียน โดยมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่งสมุครายงาน ผลการศึกษา หรือแจ้งข่าวการเรียน และความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ คณะครูออกไปเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศึกษ์เก่าศึกษ์ปัจจุบัน และครู จัดงานศึกษ์เก่าสัมพันธ์ การเชิญศึกษ์เก่าที่มีชื่อเสียงมาพบกับนักเรียน เพื่อชี้แนวทางในการดำเนินชีวิต (ฉลาด บุตรเนียร 2524 : 14 - 15)

5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

โดยหลักการแล้ว โรงเรียนกับชุมชน หรือท้องถิ่น ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปกติโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐ แต่ก็ไม่เพียงพอ ซึ่งก็มีความจำเป็นที่โรงเรียนอาจแสวงหาทรัพยากรมาเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา จากชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียน ทรัพยากรที่โรงเรียนจะนำมาใช้ ได้แก่ (กรมสามัญศึกษา 2522 : 476 - 478)

1. ด้านกำลังทรัพย์ จากประชาชนที่มีฐานะดีให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน
2. ด้านกำลังความคิด สติปัญญา ผู้ปกครองบางคนมีความรู้ มีทักษะ ชำนาญเป็นพิเศษ ทางโรงเรียนอาจเชิญมาเป็นวิทยากร

3. ด้านกำลังกาย เช่น เป็นกรรมการโรงเรียนในการจัดงานของโรงเรียน แหล่งทรัพยากรบางอย่างในชุมชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการศึกษา ต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้แหล่งทรัพยากร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการ โรงเรียนอาจจะเป็นสะพานเชื่อมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี ถ้าได้ดำเนินการอย่างเหมาะสม

อุทัย บุญประเสริฐ (อุทัย บุญประเสริฐ 2525 : 156 - 157) ได้จัดประเภทแหล่งทรัพยากรในชุมชนเป็น 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย สิ่งที่เป็นตามสภาพธรรมชาติ เช่น แสงแดด น้ำ อากาศ แผ่นดิน ที่ดิน ทะเล สัตว์ พืช ป่า ภูเขา แร่ธาตุต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอื่น ๆ ในท้องถิ่นนั้น

2. ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้แก่ประชาชน หรือบุคคลประเภทต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะและบุคคลจากท้องถิ่นอื่น ที่มาเยี่ยมเยียน หรือผู้ที่รับเชิญมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในบางโอกาส เช่น พระ เจ้าหน้าทีทางการเกษตร เจ้าหน้าทีอนามัย ผู้ที่เคยเดินทางไปในที่ต่าง ๆ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ต่าง ๆ คนต่างด้าว ชาวต่างชาติ ผู้มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ นักธุรกิจ พ่อค้า เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม ผู้นำชาวนา ผู้นำกลุ่มเกษตรกร ผู้นำกรรมกร ผู้นำกลุ่มทางศาสนา ประเพณี กลุ่มการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ฯลฯ

3. ทรัพยากร ในลักษณะที่เป็นสถาบันในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การต่าง ๆ เช่น วัด ตลาด ห้องสมุดประชาชน สถานีอนามัย ศาลาประชาคม กลุ่มชาวนา เทศบาล ศาล สมาคม สโมสรสาธารณะ ชุมชนชานเมือง กลุ่มการเมือง ฯลฯ

4. แหล่งทรัพยากรทางเทคนิค หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์คิดค้น สิ่งที่มีมนุษย์ทำการปรับปรุงโรงงานที่ทันสมัย ระบบการสื่อสารคมนาคม ศูนย์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรือระบบใหม่ ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งช่วยให้เรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของมนุษย์ ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการ เกิดแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์ทั้งด้านความคิดและสิ่งประดิษฐ์คิดค้น

5. ทรัพยากรในรูปกิจกรรมของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ การปฏิบัติงานของสถานที่ราชการหรือหน่วยงานต่าง ๆ กิจกรรมและความเคลื่อนไหว เพื่อแก้ไขปัญหา และปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนอาจนำนักเรียนไปศึกษาหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้ เช่น การรณรงค์เพื่อรักษาความสะอาด การรณรงค์เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ และเสริมสร้างความปลอดภัยในท้องถิ่น ความปลอดภัยของสตรีและเด็ก การส่งเสริมสนับสนุน การออกเสียงเลือกตั้ง และกระบวนการประชาธิปไตยในท้องถิ่น งานอาสาสมัครประเภทต่าง ๆ ในท้องถิ่น การปรับปรุงแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน ฯลฯ

6. ทรัพยากรด้านการเงิน ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรในรูปการเงินทั้งโดยทางตรง และทางอ้อมจากผู้มีฐานะดี จากผู้ที่ยินดีจะบริจาค จากผู้ที่ต้องการจะสละทรัพย์ ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม เพื่อสนับสนุนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น สร้างเสาดง ข่อมแซมสิ่งชำรุดทรุดโทรม ปรับปรุงสนาม สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับโรงเรียน ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่โรงเรียนอาจคิดนำมาใช้ได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของตนได้ทั้งสิ้น

6. การจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน
โดยสภาพโรงเรียน ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นหน่วยงานที่ประชาชนไว้วางใจ และให้ความเชื่อถือค่อนข้างสูง

โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะกระจายอยู่ในชุมชนโดยทั่วไป ฉะนั้นในแต่ละชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาจึงสามารถที่จะเป็นศูนย์กลางต่าง ๆ ของชุมชน ในการที่จะประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางหรือฐานในการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ด้วย

นอกจากจะพิจารณาในแง่ความพร้อมด้านจำนวนดังข้างต้นแล้ว ถ้าจะพิจารณาในด้านของสถานที่ตั้ง บุคลากรและเครื่องมือเครื่องใช้ โรงเรียนประถมศึกษาที่พร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้น ๆ ได้เช่นกัน

ในด้านสถานที่ตั้งโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ประชาชนจะเดินทางไปมาได้สะดวกและมีบริเวณกว้างขวางมากพอที่จะจัดทำกิจกรรมสำหรับประชาชนทั่วไปได้ และด้านอื่น ๆ ก็เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปก็คือ ไม่ว่าเราจะพิจารณาในด้านจำนวน การกระจายของโรงเรียน สถานที่ตั้ง บุคลากรหรือเครื่องมือ โรงเรียนประถมศึกษา ก่อนข้างจะมีความพร้อมในการที่จะเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน

หน่วยงานต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะต้องประสานงานในชุมชน ได้แก่ หน่วยงานดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา 2522 : 474 - 476)

1. วัด ผู้บริหาร คณะครู - อาจารย์ และนักเรียน จะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกัน และสนใจกิจกรรมทางศาสนา ร่วมทำบุญในโอกาสที่มี เพราะวัดบางแห่งให้ความสำคัญอุปการะโรงเรียน และเมื่อโรงเรียนจะจัดทำพิธีต่าง ๆ ต้องนิมนต์พระ หรือเณรของวัดมาใช้
2. โรงเรียนกับหน่วยงานของรัฐ โรงเรียนจำเป็นต้องใช้บริการจากหน่วยงานของรัฐ ต้องการอาจจะยืมอุปกรณ์ รถ หรือเครื่องจักรกล มาพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น
3. โรงเรียนกับสมาคม หรือชมรม ซึ่งสามารถช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการให้ทุนการศึกษา การบริจาคเงินสร้างวัดถาวร หรือมอบอุปกรณ์การเรียนการสอนโดยเฉพาะสมาคมที่มีความผูกพัน และมีความสำคัญกับทางโรงเรียนมาก คือ สมาคมศิษย์เก่า และสมาคมครู - ผู้ปกครอง ดังนั้น ทางโรงเรียนจะต้องสนับสนุนกิจการของสมาคมด้วย

ข้อควรคำนึงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น โรงเรียนต้องทราบพื้นฐานของสังคมนั้นในด้านต่าง ๆ โดยต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ 2527 : 131 - 132)

1. ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อของชุมชน การแสดงออกในการยอมรับนับถือ หรือไม่ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในชุมชน ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่โรงเรียนควรให้ความสนใจ โดยการศึกษาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ลักษณะของประชาชนในชุมชน จะเห็นวาระกับการศึกษาในชุมชนหนึ่ง ๆ ประชาชนแต่ละคนจะมีพื้นฐานการศึกษาแตกต่างกัน โรงเรียนต้องให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษา และบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน

3. การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน โรงเรียนต้องคำนึงถึงกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนด้วย เพราะชุมชนหนึ่งจะมีบุคคลต่างกลุ่มกัน โรงเรียนต้องใช้วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปแล้วแต่ความเหมาะสม

4. โรงเรียนต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมามีประสบผลสำเร็จเพียงใด มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่ ประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียนหรือมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนหรือไม่ โรงเรียนต้องเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ในอดีต และปัจจุบันในเรื่องดังกล่าว เพื่อหาทางแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง

5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นเรื่องที่ยากลำบาก เพราะโรงเรียนต้องให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของประชาชน ให้มีความคิดเห็นคล้ายตาม ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทน ประกอบกับโรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการปฏิบัติงาน การประเมินผล เพื่อให้รู้ผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ มีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ถ้าโรงเรียนปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าว โครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดหมายในที่สุด

ส่วน สุพิชญา อีระกุล (สุพิชญา อีระกุล 2521 : 55) การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความต้องการที่เกี่ยวกับความเจริญของงานของแต่ละคน และการพัฒนาสังคม และชุมชนไปพร้อม ๆ กัน
2. กระบวนการของการสัมพันธ์ ต้องใช้กระบวนการสองทาง
3. ใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตย ในการดำเนินงาน

ด้วยหลักการดังกล่าว ย่อมจะเชื่อได้ว่า โรงเรียนและชุมชน จะเดินทางร่วมกันไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในสังคม

ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ยังมีปัญหาและอุปสรรคทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและกัน ผลสรุปการสัมมนาเรื่องปัญหา ในการบริหารโรงเรียนประชาบาลของครูใหญ่ โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่วราขอาณจักร สรุปปัญหาและอุปสรรค การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ 2 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 58)

1. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน

1.1 ระเบียบข้อบังคับของทางราชการบางประการ เป็นอุปสรรคต่อการสนองความต้องการของชุมชน

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อยกว่าที่ควร ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากครูไม่มีโอกาสได้ไปคลุกคลีกับชุมชน โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และใช้ทรัพยากรของโรงเรียน และโรงเรียนขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่จะให้บริการแก่ชุมชน

1.3 ประชาชนในชุมชนขาดความศรัทธาในตัวครูและผู้บริหาร เพราะครูและผู้บริหารวางตัวไม่เหมาะสม ใช้เวลาในราชการไปศึกษาต่อภาคค่ำ ขาดความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.4 โรงเรียนขาดแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น เนื่องจากตั้งอยู่ในที่ห่างไกล ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ โรงเรียนขาดปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชน และไม่รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

2. ปัญหาที่เกิดจากชุมชน

2.1 ประชาชนในชุมชนส่วนมากไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เนื่องจากประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาค่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจของสังคมอยู่ในระดับต่ำ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และขาดความเชื่อมั่นในคตินิยมของศาสนา

2.2 ชุมชนเข้าใจว่า งานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

2.3 สิ่งแวดล้อมของชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนเสื่อมโทรม บางแห่งเป็นแหล่งมั่วสุมของอบายมุข มีโจรผู้ร้ายชุกชุม และมีปัญหาสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมือง

2.4 ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ขาดการสนับสนุนในเรื่องของการศึกษาเท่าที่ควร เป็นเหตุให้ไม่เข้าใจ และมองเห็นคุณค่าของการศึกษาน้อยไป และขาดการประชาสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับท้องถิ่นและโรงเรียน

2.5 ความแตกต่างกันทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มน้อยประจำถิ่น เช่น ชาวเขา และชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามา

โครงการวิจัยแบบทดลองเรื่องการจัดองค์การและระบบบริหารโรงเรียนประชาบาลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบปัญหาของโรงเรียนในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนคล้ายคลึงกับปัญหาการสัมมนาของครูใหญ่ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 : 6)

1. ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเท่าที่ควร
2. สภาพแวดล้อมของชุมชนไม่เหมาะสมกับโรงเรียน ในแง่เศรษฐกิจที่ตั้งอาคารสถานที่ ทัศนคติ และค่านิยมของชุมชนบางอย่างขัดแย้งกับการเรียนการสอน เช่น ความเชื่อในไสยเวทย์ในโชคลาง
3. ชุมชนถือว่าเรื่องการศึกษา เป็นเรื่องของโรงเรียน จึงไม่สนใจในกิจการของโรงเรียน
4. โรงเรียนและชุมชนมีความเห็นขัดแย้งกัน และก้าวก่ายในสิทธิและหน้าที่ของอีกฝ่ายหนึ่งเกินไป
5. ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจ คุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล
6. เกิดจากระบบบริหารราชการเข้ามาเกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากเกินไป โอกาสที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมจึงมีน้อย
7. โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ

8. ขาดเงินและวัสดุอุปกรณ์

9. เศรษฐกิจของชุมชนไม่ดี ทำให้ไม่สามารถติดต่อประสานงานกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อมรชัย ตันติเมธ (อมรชัย ตันติเมธ 2524 : 5 - 15) ได้สรุปปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ประชาชนไม่ทราบความเคลื่อนไหวของโรงเรียน ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน
2. ครูใหญ่ไม่สามารถแบ่งเวลาให้ถูกส่วนในเรื่องชุมชนทำงานในโรงเรียน บางทีใช้เวลาไปกับชุมชนมากเกินไป งานโรงเรียนก็เสียหาย ยุ่งกับงานในโรงเรียนมากเกินไป ก็ไม่มีเวลาร่วมกับชุมชน
3. โรงเรียนส่วนมาก ไม่ได้คิดถึงความสำคัญทางด้านการให้บริการหรือจัดกิจกรรมให้แก่ประชาชนเลย แต่เมื่อมีเรื่องที่จะต้องขอความร่วมมือในด้านการเงินจากประชาชน ก็ใช้วิธีเรียกร้อยเสียไป จนประชาชนพากันเบื่อกันไป ไม่อยากเห็นหน้าครู ไม่อยากมาโรงเรียน

ปรัชญา เวสารัชช์ (ปรัชญา เวสารัชช์ 2527 : 40 - 41) ได้รวบรวมและสรุปปัญหาที่มีผู้พบมาก ในประเด็นโรงเรียนประถมศึกษากับชุมชน ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่ดีพอ โรงเรียนยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ มากนัก รวมทั้งไม่สนใจระดมความช่วยเหลือจากประชาชน เช่น มีผู้วิจัยผู้หนึ่งสรุปว่าโรงเรียนยังปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนค่อนข้างน้อย ที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะครูใหญ่ ให้ความสนใจด้านนี้น้อย เน้นงานด้านอื่นมากกว่า

การให้ความสำคัญด้านความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย มีผลให้ความช่วยเหลือที่โรงเรียนได้จากชุมชนน้อยกว่าที่ควร อย่างไรก็ตาม การขาดความร่วมมือนั้น อาจมีสาเหตุจากด้านประชาชนเองก็ได้

จากผลการวิจัยเรื่องการประถมศึกษาในชนบทไทย ปรัชญา เวสารัชช์ (ปรัชญา เวสารัชช์ 2527 : 213 - 215) พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ ปัจจัยจากด้านโรงเรียนเป็นหลัก โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูของโรงเรียน

1. บทบาทของครู ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนหนึ่งขึ้นกับการวางตัวของครู และการที่ครูมีโอกาสนิสิตสนทนากับชาวบ้าน จากการวิจัย พบว่า มีเงื่อนไขบางประการที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว

1.1 ครูไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น เช่น กรณีที่โรงเรียนอยู่ไม่ไกลจากชุมชนเมืองนัก หรือมีเส้นทางคมนาคมสะดวก

1.2 ครูมีอัธยาศัยไมตรีดี และเอื้อเฟื้อให้บริการที่เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน

1.3 ครูซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่มักเป็นที่ยอมรับโดยชาวบ้าน ง่ายกว่าครูจากที่อื่น

2. บทบาทของครูใหญ่ ครูใหญ่มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มีหลายโรงเรียนที่ครูใหญ่เป็นคนแข็งขัน และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ก็มีผลให้ความสัมพันธ์กับชุมชนราบรื่นดี ในทางตรงข้าม ถ้าครูใหญ่ไม่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน โอกาสที่ชาวบ้านจะสนับสนุนโรงเรียน ก็พลอยลดหย่อนตามไปด้วย

ลักษณะบางประการของครูใหญ่ที่สังเกตจากการวิจัยนี้ ที่มีผลต่อความสัมพันธ์กับชาวบ้าน และชุมชน ได้แก่

2.1 การวางตัวของครูใหญ่

2.2 ความขัดแย้งระหว่างครูใหญ่กับชาวบ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. งานวิจัยในประเทศ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัย สามารถแบ่งงานวิจัยทั้งหมดออกเป็น 4 ด้าน คือ

1.1 ด้านการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านนี้ มีผู้วิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่อยู่ในสังกัดต่าง ๆ ได้แก่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดเทศบาล

และสังกัดกรมสามัญศึกษา ตลอดจนอยู่ในเขตพื้นที่ภาคต่าง ๆ คือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะการวิจัยส่วนใหญ่มุ่งจะศึกษา ความคิดเห็น ของผู้บริหาร การศึกษาหรือโรงเรียน นักวิชาการ และประชาชน เกี่ยวกับการบริหารด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ดังกล่าวข้างต้นอยู่ในเกณฑ์น้อย (จันทร์านี สงวนนาม 2518 ; ปรีดา เชื้อตระกูล 2518 ; สมักร หนูไพโรจน์ 2518 ; ดาวเรือง รัตน์ 2518 ; เฉลิม แซ่ม้อย 2519 ; วิทยา บุญสม 2521 ; และ คง โพธิ์บัณฑิต 2522)

ส่วน สุวิช แก้วเกษ (สุวิช แก้วเกษ 2518) ได้ศึกษางานบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ผู้บริหาร มีความเห็นว่าได้รับความร่วมมือจากประชาชนพอสมควร ส่วนคณะครูให้ความเห็นว่าโรงเรียน ได้รับความร่วมมือจากชุมชนน้อยมาก สำหรับผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ พร้อมจะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเสมอ ถ้าโรงเรียนต้องการหรือติดต่อมา

1.2 ด้านบทบาทสมรรถภาพและพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยในด้านนี้ ประจวบ ต่อตระกูล ประพันธ์ สุวิหาร และ ฉลาด บุตรเนียร ได้ศึกษารายละเอียดและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง โรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศึกษารายละเอียดที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับชุมชน ตามลำดับ ผลการวิจัยทั้งหมดสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงบทบาทในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ประจวบ ต่อตระกูล 2518 ; ประพันธ์ สุวิหาร 2522 ; และ ฉลาด บุตรเนียร 2524)

วิรัตน์ ศิริบุรณ (วิรัตน์ ศิริบุรณ 2518 : 57 - 58) ได้ศึกษา สมรรถภาพ ในการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ในด้านความสัมพันธ์ กับชุมชน พบว่า พฤติกรรมการบริหารของครูใหญ่น้อยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และค่อนข้างต่ำ

ส่วน แผน ลิมป์เศวตกุล (แผน ลิมป์เศวตกุล 2523) พบว่า การบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน งานที่ครูใหญ่ให้ความสำคัญอันดับ 1 คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน ใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนตามความจำเป็นในโอกาสอันควร อันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนเชิญผู้มีความชำนาญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ผลของการปฏิบัติงานที่เป็นอันดับหนึ่งคือ ผู้มาติดต่อได้รับความสะดวกและพอใจ และอันดับสุดท้ายคือ เรื่องการเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียน และเรื่องโรงเรียนเชิญผู้มีความชำนาญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร

ณรงค์ กาญจนานนท์ (ณรงค์ กาญจนานนท์ 2527) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน ในเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในองค์ประกอบ 5 ประการคือ การสร้างและรักษาเกียรติของโรงเรียน การจัดกิจกรรมร่วมชุมชน การให้บริการ และความร่วมมือกับชุมชน การประสานงานกับหน่วยงานในชุมชน และการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับสูง ส่วน ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง มีทัศนะต่อเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็ก มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่แล้ว พบว่า ครูโรงเรียนขนาดกลางกับครูโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้ปกครองที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ

1.3 ด้านบทบาทของสมาคมผู้ปกครอง และครู รวมถึงปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลการวิจัยในด้านนี้ มงคลวรรณ ทองสุโขทัย และ สุวัทนา ภวภูตานนท์ ได้ทำ การสำรวจบทบาท ปัญหา อุปสรรค และประโยชน์ ของสมาคมผู้ปกครอง และครู ของโรงเรียน มัธยมศึกษา และประถมศึกษา ในเขตพระนคร - ธนบุรี ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งสมาคม ผู้ปกครองและครูเป็นผลดี และมีประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ ในกิจกรรมของสมาคม และเข้าใจวัตถุประสงค์ของสมาคมที่ กิจกรรมของสมาคม คือ การจัดซื้อ - หา อุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่โรงเรียน ให้ทุนการเรียนแก่นักเรียน ส่วนปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน มงคลวรรณ ทองสุโขทัย พบว่า การจัดกิจกรรมมีน้อย ควร จัดให้บ่อยกว่านี้ แต่ สุวัทนา ภวภูตานนท์ พบว่า ปัญหาของสมาคม คือ ขาดกำลังเงินใน การดำเนินการ (มงคลวรรณ ทองสุโขทัย 2509 ; สุวัทนา ภวภูตานนท์ 2515)

1.4 ด้านเกี่ยวกับชุมชน หรืออื่น ๆ

ผลการวิจัยในด้านนี้ สมอง สุวรรณวงศ์ และ ทนงศักดิ์ หุ้มน้ำ ได้ศึกษาบทบาท และความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาประชาบาล โดยศึกษาจากกลุ่ม ตัวอย่างสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาตำบล กรรมการศึกษา และประชาชน ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และศึกษากิจกรรม ปัญหา ในการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชน ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ ผลการวิจัยพบสอดคล้องกันว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนมีน้อยมาก มีการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ (สมอง สุวรรณวงศ์ 2519 ; ทนงศักดิ์ หุ้มน้ำ 2519)

จากผลการวิจัยในประเทศทั้งหมดที่กล่าวมา ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยด้านการบริหารงาน หรือด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในเกือบทุกภาคและทุกสังกัด ก็สามารถสรุปได้ว่า ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนมาก

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับผลการวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในต่างประเทศ ที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยภายในประเทศนั้น ก็มีผลการวิจัยของ โซร์ เบลโล (Sorbello. 1978 : 598 - A) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชน ในบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังตามทัศนะของครูประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏผลว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม มีความเห็นว่า ผู้ปกครอง นักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในระดับน้อย มีแนวความคิดของทุกกลุ่ม เสนอให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือเรียน การจัดหลักสูตร การประเมินผลกระบวนการเรียน ของโรงเรียน คณะครูและผู้บริหารมีความเห็นว่า ผู้ปกครอง ไม่ควรเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน ในส่วนที่ผู้ปกครองยังไม่มีความรู้พอและไม่แน่ใจ ในกลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง ไม่เห็นด้วยที่ผู้ปกครอง จะกระตือรือร้น และรับผิดชอบน้อย

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยในต่างประเทศ ที่ศึกษานอกเหนือไปจากผลการวิจัยภายในประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

เยนทรี และ เคนนี กับ บรูซ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานและบทบาทของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา ในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เยนทรี และ เคนนี พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ครูใหญ่มีการวางแผน สรรวจวัสดุ ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำมาใช้เกี่ยวกับการเรียนการสอนพอสมควร และยังเห็นว่า ครูใหญ่ได้วางแผน เกี่ยวกับการเชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรพอสมควร ส่วน บรูซ พบว่า ครูและประชาชน ต้องการให้ครูใหญ่ทำงานร่วมกับชุมชน มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและทางด้านศาสนา ของชุมชน จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง และให้ครูใหญ่มีที่อยู่อาศัย ในบริเวณโรงเรียนที่เขาปฏิบัติงานอยู่ (Gentry and Kenney. 1966 ; Bruce. 1972)

ฮากาเนน (Hakanen. 1975 : 6004 - a) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง และกลุ่มนักวิชาการ เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในรัฐเซาธ์ดาโกต้า ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครอง ยังขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียน และการศึกษาได้เสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น
2. การขาดข้อมูล ข่าวสาร การติดต่อภายในชุมชน ทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธ์กันภายในชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อ ยังไม่เพียงพอ มีข้อเสนอให้มีการเร่งนโยบาย การติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบ รายละเอียด เกี่ยวกับการเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนในชุมชนทราบ

โอ คอนเนลล์ (O'Connell. 1977 : 579 - A) ทำงานในหน้าที่หน่วยศึกษานิเทศก์ โรงเรียนในเมืองและในชนบท ได้ทำการศึกษาความขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ จากคณะครู ชุมชน และคณะกรรมการการศึกษา โดยความเชื่อในเรื่องความขัดแย้งของโรงเรียนกับชุมชน เป็นผลมาจากปัญหาการสื่อสารตามข้อเสนอของ ชาราสัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงปฏิบัติการโดยใช้การติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้ฝ่ายต่าง ๆ ผลทำให้ความขัดแย้งลดลง ซึ่งรู้ได้จากการพิจารณางบประมาณประจำปี และการทำสัญญาการสอนของครู

จากผลการวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวมา ก็สามารถเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ในต่างประเทศความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่โรงเรียนและชุมชนก็ให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านอื่น ๆ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 47,496 คน จาก 4,502 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน
450 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multistage
random sampling) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จาก
กลุ่มประชากรทั้งหมด 5 จังหวัด โดยให้ 1 จังหวัด แทน 1 หน่วย คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์
สุรินทร์ ศรีสะเกษ และชัยภูมิ สุ่มมา 3 จังหวัด ผลการสุ่ม ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์
และสุรินทร์

2. ในแต่ละจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งโรงเรียนตามชุมชนที่เป็นที่ตั้งของ
โรงเรียน คือ ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท จะได้ทั้งหมด 6 กลุ่ม

3. ในแต่ละกลุ่ม แบ่งโรงเรียนออกตามขนาดของโรงเรียน เป็น 3 ขนาด คือ
โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก จะได้ทั้งหมด 18 กลุ่ม

4. ในแต่ละกลุ่มในข้อ 3 สุ่มตัวอย่างโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย
(Simple random sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การสุ่ม ดังต่อไปนี้

4.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ สุ่มมา กลุ่มละ 3 โรงเรียน

4.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง สุ่มมา กลุ่มละ 4 โรงเรียน

4.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สุ่มมา กลุ่มละ 5 โรงเรียน

5. จากข้อ 4 ในแต่ละกลุ่ม เอาจำนวนครูในแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้มารวมกัน แล้วสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ภาคลุ่มละ 25 คน รวม 18 กลุ่ม จะได้กลุ่มตัวอย่างครูทั้งหมด 450 คน

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จำแนกตามจังหวัด ที่ตั้ง และขนาดของโรงเรียน

จังหวัด/กลุ่มตัวอย่าง	นครราชสีมา		บุรีรัมย์		สุรินทร์		รวม	
	กลุ่มตัวอย่าง	รวบรวมได้	กลุ่มตัวอย่าง	รวบรวมได้	กลุ่มตัวอย่าง	รวบรวมได้	กลุ่มตัวอย่าง	รวบรวมได้
ชุมชนเมือง								
	โรงเรียนขนาดใหญ่	25	24	25	25	25	75	74
	โรงเรียนขนาดกลาง	25	24	25	25	22	75	69
ชุมชนชนบท								
	โรงเรียนขนาดเล็ก	25	25	25	25	22	75	70
โรงเรียนขนาดใหญ่								
	โรงเรียนขนาดใหญ่	25	25	25	25	24	75	73
	โรงเรียนขนาดกลาง	25	24	25	25	23	75	70
โรงเรียนขนาดเล็ก								
	โรงเรียนขนาดเล็ก	25	21	25	25	21	75	64
รวม	150	143	150	140	150	137	450	420

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ สำหรับการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละด้าน คือ

- 1.1 การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ
- 1.2 การประชาสัมพันธ์
- 1.3 การจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
- 1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
- 1.5 การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 1.6 การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ

ในชุมชน

2. สุ่มแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละด้านดังกล่าวข้างต้นไปยังครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

3. สร้างข้อคำถาม โดยถือข้อมูลจาก แบบสอบถามปลายเปิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้าง

4. นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรง (validity) ตามเนื้อหาและโครงสร้าง จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งกำลังศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ระดับปริญญาโท จำนวน 10 คน อ่าน แล้วแสดงความคิดเห็นในทุกด้านและทุกข้อ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

6. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.964

ลักษณะและตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ
 2. การประชาสัมพันธ์
 3. การจัดให้บริการ และความร่วมมือ ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
 4. การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
 5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
 6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน
- ทั้งนี้ ได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับขนาดและชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ ถามเกี่ยวกับระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ	10 ข้อ
2. การประชาสัมพันธ์	10 ข้อ
3. การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	10 ข้อ
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	10 ข้อ

5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ 10 ข้อ

6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ

ในชุมชน

10 ข้อ

รวม 6 ด้าน 60 ข้อ มีตัวเลือกข้อละ 5 อันกับ ตามทัศนะ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีความหมาย ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
ปานกลาง	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้งมาก หรือไม่ได้ปฏิบัติเลย

การกำหนดคะแนน กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	กำหนดให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	กำหนดให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้คะแนน	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อประโยชน์แก่การอภิปรายผลการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

1. ขนาดของโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่

- ☐ ขนาดใหญ่ (มีนักเรียน 720 คนขึ้นไป)
- ☐ ขนาดกลาง (มีนักเรียน 360 - 719 คน)
- ☐ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 359 คน)

2. ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่

- ☐ ชุมชนเมือง (อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล)
- ☐ ชุมชนชนบท (อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวม 6 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ
 2. การประชาสัมพันธ์
 3. การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
 4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
 5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
 6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน
- ขอให้ท่านโปรดอ่านข้อความการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยละเอียด แล้วพิจารณาว่า ระดับการปฏิบัติงาน การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนของท่านของแต่ละข้อ อยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับต่าง ๆ ตามทัศนะของท่าน โดยในแต่ละข้อคำถามได้กำหนดระดับทัศนะไว้ 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
ปานกลาง	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้งมาก หรือไม่ปฏิบัติเลย

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	<u>การประชาสัมพันธ์</u>					
0	มีการจัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อเผยแพร่					
	ข่าวสารหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น					
00	เผยแพร่ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และความ					
	ก้าวหน้าเกี่ยวกับการศึกษา ให้ชุมชนทราบ					
	<u>การจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ</u>					
	<u>แก่ชุมชน</u>					
0	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้อาคารสถานที่					
	ของโรงเรียนตามความจำเป็นในโอกาสอันควร					
00	โรงเรียนจัดนำคณะครู นักเรียน ออกไปบำเพ็ญ-					
	ประโยชน์ในชุมชน					
	<u>การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน</u>					
0	โรงเรียนได้มีบทบาทเข้าร่วมในงานเทศกาลของ					
	ชุมชน					
00	โรงเรียนนำคณะครู และนักเรียน ไปร่วมกิจกรรม					
	พิธีทางศาสนา					
	<u>การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์</u>					
0	โรงเรียนเชิญผู้ปกครอง หรือผู้มีความชำนาญในอาชีพ					
	บางอย่างในห้องเรียน มาเป็นวิทยากร					
00	จัดหาสถานประกอบการในชุมชน เพื่อส่งนักเรียนไป					
	ศึกษาหาความรู้					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	<u>การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และ</u> <u>โครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง</u> <u>โรงเรียนกับชุมชน</u> มีการศึกษานโยบายของรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทาง ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และ โครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน					
00	มีการพิจารณาถึงนโยบายของจังหวัดและอำเภอ เพื่อ เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ในการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตการศึกษา 11 เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากครูโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ส่งแบบสอบถามไปให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามเวลาที่กำหนดโดยขอให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนมาที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดที่เป็นต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง
4. ติดตามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างยังไม่ส่งข้อมูลคืนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

วิธีการจัดกระทำข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาพิจารณาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์
2. ตรวจสอบแบบสอบถามโดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน และสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 เป็นรายชื่อและรายด้าน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยปรับปรุงจากเกณฑ์ ชุศรี วงศ์รัตนะ เสนอไว้ (ชุศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 85) ดังต่อไปนี้
 ค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อหรือด้านใด มีค่าระหว่าง 1.00 - 1.49 ถือว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในข้อหรือด้านนั้น มีน้อยมากหรือไม่มีเลย
 ค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อหรือด้านใด มีค่าระหว่าง 1.50 - 2.49 ถือว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในข้อหรือด้านนั้นมีน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อหรือด้านใด มีค่าระหว่าง 2.50 - 3.49 ถือว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในข้อหรือด้านนั้น มีปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อหรือด้านใด มีค่าระหว่าง 3.50 - 4.49 ถือว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในข้อหรือด้านนั้น มีมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อหรือด้านใด มีค่าระหว่าง 4.50 - 5.00 ถือว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในข้อหรือด้านนั้น มีมากที่สุด

2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เพื่อทราบการกระจายของคะแนน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 โดยใช้ $t - test$ เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance) วิเคราะห์คะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ค่าความแปรปรวน

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แบบของ Cronbach

(Cronbach Alpha Coefficient) (สมบุรณ์ ชิตพงศ์ 2527 : 146)

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α คือ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

n คือ จำนวนข้อ

s_i^2 คือ ความแปรปรวนในแต่ละข้อ

s_t^2 คือ ความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท โดยใช้สูตร t - test (ชูศรี วงศ์วิริยะ 2527 : 177)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}} \quad \text{โดยมี } df = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution

$\bar{x}_1, \bar{x}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2

s_1^2, s_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of Variance) (ชูศรี วงศ์วิริยะ 2527 : 249)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน F - ratio

MS_B แทน Mean Square between - groups

MS_W แทน Mean Square within - groups

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียวแล้ว ถ้าพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ
จึงทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้ Newman Keuls method (วิเชียร เกตุสิงห์
2526 : 86 - 87)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวก และความเข้าใจตรงกัน ในการเสนอผลการวิเคราะห์ และแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการแปลความหมายดังนี้

n	แทน จำนวนครูโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
Σx	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัว
Σx^2	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$\bar{x}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
s^2	แทน ค่าความแปรปรวน (Variance)
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution
SS	แทน ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

ลำดับขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขต การศึกษา 11 จำแนกเป็น รายชื่อ รายบ้าน และรวมทุกบ้าน ตามลักษณะงานการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ
2. การประชาสัมพันธ์
3. การจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยแบ่งเป็น

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท โดยเปรียบเทียบเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู จำแนกเป็น รายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน ดังแสดงในตาราง 2 - 8

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขต
การศึกษา 11 ในทัศนะของครู จำแนกเป็น รายด้าน และรวมทุกด้าน

ด้านที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
1	การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ	3.490	.700
2	การประชาสัมพันธ์	3.183	.726
3	การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	3.064	.724
4	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	3.577	.720
5	การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์	2.993	.717
6	การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน	3.200	.795
รวมเฉลี่ย		3.251	.622

จากตาราง 2 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ในทัศนะของครู โดยพิจารณาเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน พบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นรายด้านทั้ง 6 ด้านนั้น
มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก 1 ด้าน
คือ ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ($\bar{X} = 3.577$)

ที่เหลืออีก 5 ด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด
คือ ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ($\bar{x} = 3.577$)

ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุด
คือ ด้านที่ 5 การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ($\bar{x} = 2.993$)

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขต
การศึกษา 11 รวมทุกด้านแล้ว พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{x} = 3.251$)

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการ
กำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็น
รายชื่อ

ข้อที่	การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และ โครงการต่าง ๆ	ครู (n = 420)	
		$\bar{x}$	S.D.
1	มีการศึกษานโยบายของรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติและ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการ ต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.648	.914
2	มีการพิจารณาถึงนโยบายของจังหวัดและอำเภอ เพื่อเป็น แนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	3.783	.873

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
3	มีการศึกษาและพิจารณาถึงแผนปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.779	.872
4	มีการสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.233	.959
5	มีการเปิดโอกาสให้ผู้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.619	1.000
6	มีการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ปกครองหรือประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.160	.992
7	มีการคำนึงถึงกำลังคน และทรัพยากรอื่น ๆ ของโรงเรียน ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.536	.880

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ	ครู (n = 420)	
		$\bar{x}$	S.D.
8	มีการประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.626	.968
9	ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ มีการคำนึงถึงความต่อเนื่อง จากการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ที่ผ่านมา	3.352	.903
10	มีการกำหนดแนวทาง เพื่อการประเมินผล การปฏิบัติงานในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละรอบปี	3.167	.925

ตาราง 3 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครูพบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านทั้ง 10 ข้อนั้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 4 ข้อ คือ ข้อ 4 มีการสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{x} = 3.233$) ข้อ 6 มีการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ปกครองหรือ

ประชาชน ที่มีความรู้ความสามารถ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{x} = 3.160$)

ข้อ 9 ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ มีการคำนึงถึงความต่อเนื่อง จากการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ที่ผ่านมา ($\bar{x} = 3.352$) และข้อ 10 มีการกำหนดแนวทาง เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละรอบปี ($\bar{x} = 3.167$)

ที่เหลือนอกนั้นอีก 6 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด คือ ข้อที่ 2 มีการพิจารณาถึงนโยบายของจังหวัด และอำเภอ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{x} = 3.783$)

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุด คือ ข้อที่ 6 มีการเปิดโอกาส และสนับสนุนให้ผู้ปกครอง หรือประชาชน ที่มีความรู้ความสามารถ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{x} = 3.160$)

ตาราง 4 คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อที่	การประชาสัมพันธ์	ครู (n = 420)	
		$\bar{x}$	S.D.
1	มีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชน เพื่อชี้แจงนโยบาย ความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวของโรงเรียน	3.281	1.016
2	มีการจัดทำเอกสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น	2.774	1.074

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	การประชาสัมพันธ์	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
3	มีการรวบรวมและเผยแพร่ เกียรติประวัติของโรงเรียนโดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบ	3.112	1.047
4	มีการจัดทำรายงานผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพของนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ	4.310	.796
5	มีการจัดให้คณะครูออกเยี่ยมเยียนนักเรียน และผู้ปกครองหรือประชาชน	3.012	1.058
6	มีการเชิญให้ผู้ปกครอง หรือประชาชนในชุมชนมาเยี่ยมชมโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ	3.386	.986
7	เปิดโอกาสให้มีการพบปะสังสรรค์กัน ระหว่างคณะครูกับผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชนในชุมชน	3.090	1.028
8	มีการเปิดโอกาส และสนับสนุนให้คณะครู และผู้ปกครองหรือประชาชน ปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับเรื่อง of นักเรียนและโรงเรียน	3.133	.999
9	มีการจัดคณะครู หรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนไว้คอยต้อนรับและบริการผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชนที่มาติดต่อกับทางโรงเรียน	3.467	1.066
10	ดำเนินการให้มีการจัดตั้ง สมาคม ชมรม กลุ่มอาชีพ หรือมูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษาขึ้นในโรงเรียนหรือชุมชน	2.269	1.069

ตาราง 4 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการ
ประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู พบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านสิ่ง 10 ข้อ นั้น มีค่า
คะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก 1 ข้อ
คือ ข้อ 4 มีการจัดทำรายงานผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพ ของนักเรียน ให้
ผู้ปกครองทราบ ($\bar{x} = 4.310$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์น้อย 1 ข้อ คือ ข้อ 10 ดำเนินการให้มีการจัดตั้ง สมาคม
ชมรม กลุ่มอาชีพ หรือมูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษาขึ้นในโรงเรียนหรือชุมชน ($\bar{x} = 2.269$)

ที่เหลือนอกนั้นอีก 8 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด
คือ ข้อ 4 มีการจัดทำรายงานผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพ ของนักเรียนให้
ผู้ปกครองทราบ ($\bar{x} = 4.310$)

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุด
คือ ข้อ 10 ดำเนินการให้มีการจัดตั้ง สมาคม ชมรม กลุ่มอาชีพ หรือมูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษา
ขึ้นในโรงเรียนหรือชุมชน ($\bar{x} = 2.269$)

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้าน
การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็น
รายชื่อ

ข้อที่	การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
1	เผยแพร่เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน	2.479	1.021
2	จัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน	2.152	.999
3	มีการจัดบริการเสริมสร้างสุขภาพ พลานามัยแก่ประชาชนในชุมชน	2.674	1.148
4	มีการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิง และพักผ่อนหย่อนใจ	3.038	.984
5	มีการจัดอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมให้แก่ประชาชนในชุมชน เช่น การช่วยส่งจดหมาย เป็นต้น	2.769	1.217
6	โรงเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคritical ๆ ในชุมชน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสาธารณสุข เป็นต้น	2.776	1.132
7	มีการส่งคณะครู และนักเรียนออกไปช่วยโครงการพัฒนาท้องถิ่น ในโอกาสต่าง ๆ	3.331	1.037
8	ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คณะครู และนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น งานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นต้น	3.726	.972
9	มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการงานประเพณี เป็นต้น	3.743	1.011

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{x}$	S.D.
10	เปิดโอกาสให้ประชาชน ในชุมชนได้เข้าไปใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน เพื่อทำประโยชน์ได้	3.950	.984

ตาราง 5 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู พบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านนี้ทั้ง 10 ข้อนั้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์มาก 3 ข้อ คือ ข้อ 8 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คณะครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น งานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นต้น ($\bar{x} = 3.726$) ข้อ 9 มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการงานประเพณี เป็นต้น ($\bar{x} = 3.743$) และข้อ 10 เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน เพื่อทำประโยชน์ได้ ($\bar{x} = 3.950$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์น้อย มี 2 ข้อ คือ ข้อ 1 เผยแพร่เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 2.479$) และข้อ 2 จัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 2.152$)

ที่เหลือนอกนั้นอีก 5 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด คือ ข้อ 10 เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน เพื่อทำประโยชน์ได้ ($\bar{x} = 3.950$)

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุด
คือ ข้อ 2 จัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 2.152$)

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการ
มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{x}$	S.D.
1	มีส่วนร่วมในการที่จะกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาชน ในชุมชนจัดขึ้น	3.652	.974
2	มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน	3.529	.995
3	มีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	3.264	1.027
4	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม กลุ่มหรือ มูลนิธิ ที่เกิดขึ้นในชุมชน	2.852	1.082
5	มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ ที่มีการจัดขึ้น ในชุมชน	3.667	.889
6	มีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับประเพณีและ วัฒนธรรม	3.964	.847
7	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ของชุมชน	3.995	.947
8	มีส่วนร่วมกับวัด หรือองค์การทางศาสนาอื่น ๆ ในการจัด กิจกรรมทางศาสนา	4.131	.857

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
9	มีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬา ที่ประชาชนในชุมชนจัดขึ้น	3.700	1.084
10	มีส่วนร่วมในการวางแผนมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนในชุมชน	3.019	1.006

ตาราง 6 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู พบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านนี้ ทั้ง 10 ข้อ นั้น มีค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 3 ข้อ คือ ข้อ 3 มีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ($\bar{X} = 3.264$) ข้อ 4 มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม กลุ่ม หรือมูลนิธิ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 2.852$) และข้อ 10 มีส่วนร่วมในการวางแผนมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ของประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 3.019$)

ที่เหลือนอกนั้นอีก 7 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด คือ ข้อ 8 มีส่วนร่วมกับวัด หรือองค์การทางศาสนาอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 4.131$)

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุด คือ ข้อ 4 มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม กลุ่ม หรือมูลนิธิ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 2.852$)

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อที่	การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์	ครู. (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
1	มีการสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำมาช่วยในการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน	3.112	.952
2	มีการแสวงหาความร่วมมือด้านการเงินจากชุมชน เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน	3.605	.992
3	มีการแสวงหาความร่วมมือด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ จากชุมชน เพื่อนำมาสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน	3.412	.967
4	มีการแสวงหาความร่วมมือในด้านแรงงาน จากผู้ปกครอง นักเรียน หรือประชาชนในท้องถิ่น	3.352	1.125
5	มีการจัดนำคณะครูและนักเรียนไปทัศนศึกษา ตามสถานที่สำคัญ และโบราณวัตถุต่าง ๆ ในชุมชน	2.674	1.088
6	มีการจัดส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ และฝึกงานตามสถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเพิ่มทักษะให้นักเรียน	2.388	1.072
7	มีการขอความร่วมมือและประสานงาน จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ที่ตั้งอยู่ในชุมชน มาจัดให้บริการ ในด้านสุขภาพอนามัย หรืออื่น แก่นักเรียนและคณะครูในโรงเรียน	3.540	.994
8	มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรสอนนักเรียน	2.883	1.061

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
9	มีการใช้ประโยชน์จากศูนย์กลางของชุมชน ในด้านการเรียนการสอน เช่น ห้องสมุดประชาชน ตลาด วัด เป็นต้น	2.995	1.101
10	มีการนำคณะครูและนักเรียน ไปศึกษาดูงาน เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เช่น ศูนย์คอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสารคมนาคม เป็นต้น	1.971	1.006

ตาราง 7 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู พบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านข้อ 10 ข้อนี้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก 2 ข้อ คือ ข้อ 2 มีการแสวงหาความร่วมมือด้านการเงินจากชุมชน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.605$) และข้อ 7 มีการขอความร่วมมือและประสานงาน จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่ตั้งอยู่ในชุมชนมาจัดให้บริการในด้านสุขภาพอนามัย หรืออื่น ๆ แก่นักเรียนและคณะครูในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.540$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในเกณฑ์น้อย 2 ข้อ คือ ข้อ 6 มีการจัดส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้และฝึกงานตามสถานประกอบการ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเพิ่มทักษะให้นักเรียน ($\bar{X} = 2.388$) และข้อ 10 มีการนำคณะครูและนักเรียนไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เช่น ศูนย์คอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสารคมนาคม เป็นต้น ($\bar{X} = 1.971$)

ที่เหลือนอกนั้นอีก 6 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด คือ ข้อ 2 มีการแสวงหาความร่วมมือด้านการเงินจากชุมชน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน ($\bar{x} = 3.605$)

ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุดคือ ข้อ 10 มีการนำคณะครู และนักเรียนไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เช่น ศูนย์คอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสารคมนาคม เป็นต้น ($\bar{x} = 1.971$)

ตาราง 8 คำสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อที่	การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{x}$	S.D.
1	เป็นศูนย์กลางในการจัดประชุมประชาชนให้กับหน่วยงานของรัฐและเอกชน	3.193	1.214
2	เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับวัด ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน	3.660	1.050
3	เป็นศูนย์กลางสนับสนุน และส่งเสริม การจัดตั้งชมรม สมาคม กลุ่มอาชีพ หรือมูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษาขึ้นในโรงเรียน	2.636	1.151

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับ หน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน	ครู (n = 420)	
		$\bar{X}$	S.D.
4	ร่วมมือกับสมาคมศิษย์เก่า หรือสมาคมครู ผู้ปกครอง นักเรียน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน	2.895	1.118
5	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการยกระดับความรู้ ที่จะ เกิดประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตประจำวันแก่ประชาชน ในชุมชน	3.067	1.023
6	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการด้านทุน การศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียน	3.155	1.134
7	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการด้านสุขภาพ และอนามัย ให้แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน	3.633	.944
8	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการประกอบ อาชีพของประชาชนในชุมชน	2.895	1.024
9	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดอำนวยความสะดวก และ การติดต่อสื่อสาร ของประชาชนในชุมชน	3.038	1.058
10	เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานพิธีการ งานกีฬา เป็นต้น	3.833	.982

ตาราง 8 ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการจัด
โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ในทัศนะของครู พบว่า

ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านนี้ทั้ง 10 ข้อนั้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก 3 ข้อ คือ ข้อ 2 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับวัด ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา และ วัฒนธรรมนิยมประเพณีในชุมชน ($\bar{x} = 3.660$) ข้อ 7 ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดบริการด้านสุขภาพและอนามัยให้นักเรียนและประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 3.633$) และข้อ 10 เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานพิธีการ งานกีฬา เป็นต้น ($\bar{x} = 3.833$)

ที่เหลือนอกนั้นอีก 7 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด คือ ข้อ 10 เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานพิธีการ งานกีฬา เป็นต้น ($\bar{x} = 3.833$)

ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่ำสุด คือ ข้อ 3 เป็นศูนย์กลางสนับสนุน และส่งเสริม การจัดตั้งชมรม สมาคม กลุ่มอาชีพ หรือ มูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษาขึ้นในโรงเรียน ($\bar{x} = 2.636$)

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยแบ่งเป็น

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท โดยเปรียบเทียบเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

ตาราง 9 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
รวมทุกด้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.2689	0.590	0.59
ชุมชนชนบท	206	3.2333	0.655	

$$t(.05, \alpha) = 1.960$$

จากตาราง 9 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
รวมทุกด้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 10 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.5696	0.659	2.38*
ชุมชนชนบท	206	3.4078	0.733	

$$t(.05, \alpha) = 1.960$$

จากตาราง 10 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 11 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.1981	0.696	0.42
ชุมชนชนบท	206	3.1680	0.758	

$$t_{(.05, \alpha)} = 1.960$$

จากตาราง 11 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 12 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 ในด้านการให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่าง
 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.0374	0.694	-0.76
ชุมชนชนบท	206	3.0913	0.755	

$$t_{(.05, \alpha)} = 1.960$$

จากตาราง 12 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 ในด้านการให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่าง
 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 13 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียน
 ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.5883	0.683	0.32
ชุมชนชนบท	206	3.5660	0.758	

$$t_{(.05, \alpha)} = 1.960$$

จากตาราง 13 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่ สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 14 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่าง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.0416	0.670	1.40
ชุมชนชนบท	206	2.9432	0.761	

$$t_{(.05, \infty)} = 1.960$$

จากตาราง 14 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 15 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ใน เขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ชุมชนเมือง	214	3.1785	0.766	-0.58
ชุมชนชนบท	206	3.2233	0.826	

$$t(.05, \alpha) = 1.960$$

จากตาราง 15 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียน ขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน ดังแสดงในตาราง 16 - 23

ตาราง 16 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทุกด้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	.4311	.2155	.5560
Within Groups	417	161.6569	.3877	
Total	419	162.0880		

$$F_{.05 (2,417)} = 3.0194$$

จากตาราง 16 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทุกด้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

ตาราง 17 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	3.2068	1.6034	3.3073*
Within Groups	417	202.1632	.4848	
Total	419	205.3700		

$$F_{.05 (2,417)} = 3.0194$$

จากตาราง 17 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

การทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นรายคู่ ผู้วิจัยใช้ Newman Keuls method ปรากฏผลดังตาราง 18

ตาราง 18 ทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นรายคู่

ค่าเฉลี่ย	$\bar{x}_1$	$\bar{x}_3$	$\bar{x}_2$
กลุ่มตัวอย่าง	3.3743	3.5306	3.5754
โรงเรียนขนาดใหญ่ ($\bar{x}_1$)	-	0.1563	0.2011*
โรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{x}_3$)	-	-	0.0448
โรงเรียนขนาดกลาง ($\bar{x}_2$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ กับโรงเรียนกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ กับโรงเรียนขนาดเล็ก และระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง กับโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่
โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	1.0136	.5068	.9607
Within Groups	417	219.9897	.5276	
Total	419	221.0033		

$$F_{.05} (2,417) = 3.0194$$

จากตาราง 19 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ในด้านการประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง
และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้อง
กับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

ตาราง 20 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	.4407	.2204	.4194
Within Groups	417	219.1092	.5254	
Total	419	219.5499		

$$F_{.05 (2,417)} = 3.0194$$

จากตาราง 20 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

ตาราง 21 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	.3013	.1506	.2896
Within Groups	417	216.9338	.5202	
Total	419	217.2351		

$$F_{.05 (2,417)} = 3.0194$$

จากตาราง 21 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

ตาราง 22 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11
ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	.2092	.1046	.2028
Within Groups	417	215.0322	.5157	
Total	419	215.2413		

$$F_{.05 (2,417)} = 3.0194$$

จากตาราง 22 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียน
ขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

ตาราง 23 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

Source	df	SS	MS	F
Between Groups	2	.2087	.1043	.1644
Within Groups	417	264.7112	.6348	
Total	419	264.9199		

$$F_{.05 (2,417)} = 3.0194$$

จากตาราง 23 แสดงว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู โดยจำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

1.1 การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3 การจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

1.5 การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

1.6 การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

2. เพื่อเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู ซึ่งจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กระทำกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 รวม 3 จังหวัด คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จังหวัดละ 150 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน การเก็บ

รวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด 428 ฉบับ แต่เมื่อนำมาตรวจสอบ พบว่า มีข้อมูลที่สมบูรณ์เพียง 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.33 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน และชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบเพิ่มเติม เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อประโยชน์แก่การอภิปรายผลการวิจัย

ทั้งนี้ได้วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.964

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์ประเมินระดับค่าคะแนนเฉลี่ย ตามที่ ชูศรี วงศ์รัตน (ชูศรี วงศ์รัตน 2527 : 85) เสนอไว้ว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับใด

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้ t - test

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Newman Keuls method

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ได้ดังนี้

1. ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 เมื่อพิจารณารวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละด้าน พบว่า มีเพียงด้านเดียว คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ที่อยู่ในระดับมาก ที่เหลือ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท เมื่อพิจารณารวมทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 9) และเมื่อเปรียบเทียบแยกในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 10)

2.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 11)

2.3 ด้านการให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 12)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 13)

2.5 ด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 14)

2.6 ด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 15)

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียน ขนาดเล็ก เมื่อวิเคราะห์รวมทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 16) และเมื่อวิเคราะห์แยกในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการ ต่าง ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 17 - 18)

3.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (ตาราง 19)

3.3 ด้านการจัดให้บริการ และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 20)

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 21)

3.5 ด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 22)

3.6 ด้านการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 23)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีประเด็นสำคัญ 8 ประการ ซึ่งควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 อยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบระดับการสร้างสัมพันธ์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่าง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สามารถอภิปรายรายละเอียดในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. ข้อค้นพบที่ว่า ระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 อยู่ในระดับปานกลางนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ กาญจนานนท์ (ณรงค์ กาญจนานนท์ 2527) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามทัศนะของครู-อาจารย์ ผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวพิศ หกสุวรรณ (สุวพิศ หกสุวรรณ 2527) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติงานด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา เดชอุดม (วาสนา เดชอุดม 2528) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการวิจัยในครั้งนี้ กับผลการวิจัยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2518 - 2524 ซึ่งพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ใน ระดับต่ำ คือ อยู่ในเกณฑ์น้อย น้อยที่สุด หรือไม่มีเลย (วิรัตน์ สิริบุรุษ 2518 ; จันทราณี สงวนนาม 2518 ; ปรีดา เขื่อนตระกูล ; สมักร หนูไฟโรจน์ 2518 ; ดาวเรือง รัตน์ 2518 ; ประจวบ ต่อตระกูล 2518 ; ทนงศักดิ์ ชุ่มไชนะ 2519 ; เฉลิม แซ่ม้อย 2519 ; วิทยา บุญสม 2521 ; คง โพธิ์นิต 2522 ; ประพันธ์ สุวิหาร 2522 และ ฉลาด บุตรเนียร 2524)

ข้อแตกต่างดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดข้อสันนิษฐานในประเด็นต่อไปนี้

1. การจัดการโรงเรียนประถมศึกษา ปัจจุบันมุ่งเน้นให้เป็นไปตามแนวนโยบาย การจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) และสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน (พ.ศ. 2526) ที่ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 25) ความตอนหนึ่งว่า "... การจัดการ ศึกษาทุกระดับ และทุกระดับ ... จะมอบอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษา และหน่วยงานปฏิบัติให้มากที่สุด เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถสนองตอบความต้องการของ ท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษามากยิ่งขึ้น ..."

นโยบายดังกล่าว ผู้บริหารการศึกษาระดับ ย่อมมีความเคลื่อนไหว เพื่อเป็น การตอบสนอง โดยมุ่งพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียน โดยตระหนักถึงความสำคัญของการ แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน ทุกฝ่ายจึงให้ความสนใจงานบริหารโรงเรียนในด้าน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นผลให้เกิดโครงการและกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ จะเห็นได้จากสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาทุก โรงเรียน มีกิจกรรมในลักษณะของโรงเรียนชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการจัดตั้งให้เป็น โรงเรียนชุมชนเป็นการเฉพาะ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ม.ป.ป. : 26) การที่มีนโยบายให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในลักษณะของโรงเรียนชุมชน เป็นอีกทางหนึ่งส่งเสริมให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ดำเนินการ อยู่แล้วให้พัฒนายิ่งขึ้นไปอีก เพราะการจัดโรงเรียนชุมชน ก็คือ การทำให้โรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น สามารถดึงประชาชนเข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียน และ โรงเรียนก็ได้มีส่วนพัฒนาชุมชน

ข้อสันนิษฐานในประเด็นที่ได้หยิบยกมากล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระดับการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างไปจากในช่วงก่อน คือ เพิ่มขึ้นเป็นระดับ ปานกลาง

2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นภารกิจประการหนึ่ง ของผู้บริหารโรงเรียน ที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ส่วนการที่จะปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อม ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ รวมถึงความพร้อมในด้านทรัพยากรอื่น ๆ ของผู้บริหารโรงเรียนด้วย จากการศึกษาวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางพัฒนา คุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 นั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ม.ป.ป. : 85) ในส่วนที่เป็นปัญหา พบว่า การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ในแต่ละด้านนั้น ยังขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งรวมถึงการบริหารงานในด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของการ บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนด แผนงาน และโครงการ เพื่อให้สอดคล้องและเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งเป็นแนวทาง ปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีเจตนารมณ์มุ่งให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษารับทราบ ระบบ แนวทางการปฏิบัติ ได้รับความรู้ ประสบการณ์ในการบริหาร ในอันที่จะปรับปรุงการบริหารโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพสืบไป

เจตนารมณ์ดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดทัศนคติที่ถูกต้อง เห็น ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญ

ทำให้งานด้านนี้ดำเนินไปได้จริงยิ่งขึ้น เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้เปลี่ยนแปลงไปจากช่วงก่อน ฯ

เมื่อวิเคราะห์ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละด้าน พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.577$) และเป็นด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ในจำนวน 6 ด้าน ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ ศิริบุรณ (วิรัตน์ ศิริบุรณ 2518 : 52) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อนั้น พฤติกรรมการบริหารในข้อการเข้าร่วมในพิธีทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น ของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงกว่าข้ออื่น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภชัย เล็กวงษ์ (ศุภชัย เล็กวงษ์ 2526 : 89) ซึ่งได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น มีการปฏิบัติงาน อยู่ในเกณฑ์มากเพียงข้อเดียว คือ โรงเรียนหาโอกาสเข้าร่วมพิธีทางศาสนา และ ประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นอยู่เสมอ เช่น วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา วันลอยกระทง และ วันสงกรานต์ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิศ หกสุวรรณ (สุวิศ หกสุวรรณ 2527 : 100) ซึ่งได้ศึกษาการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ที่โรงเรียนมีการปฏิบัติมาก คือ การร่วมมือกับวัดจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะพบได้ว่า ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น การสร้างความสัมพันธ์ในด้านหรือข้อที่ปรากฏอยู่เสมอว่ามีระดับการสร้างความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากกว่าด้าน หรือข้ออื่น ๆ รวมทั้งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดด้วยนั้น คือด้านหรือข้อที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งนี้สืบเนื่อง

มาจาก โรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางของชุมชน ฉะนั้นโอกาสที่โรงเรียนจะได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จึงมีอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทัศนธรรมนิยมระเพณี ในชุมชน กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ หรือโครงการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนนั้น สามารถดำเนินการได้โดยง่าย ไม่ต้องเตรียมโครงการชนิดพิเศษ ส่วนใหญ่โรงเรียนจะมีบทบาทในฐานะผู้จัดตั้ง (Organizing) กิจกรรมที่จัดขึ้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นหน้าที่ที่ต้องให้ความร่วมมือโดยตรงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ในระดับที่มาก

2. ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์นั้น ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.993$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ กาญจนานนท์ (ณรงค์ กาญจนานนท์ 2527 : 32) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ในองค์ประกอบ การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พบว่า มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

แม้ว่า ผลการวิจัยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในครั้งนี้ จะอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ย เปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ก็ปรากฏผลว่า เป็นด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด นั่นคือ โรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านนี้น้อยกว่าทุกด้านนั่นเอง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ ศิริบุรณ (วิรัตน์ ศิริบุรณ 2518 : 51 - 52) ซึ่งได้ศึกษาสมรรถภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า พฤติกรรมการบริหารข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนเชิญผู้ปกครอง หรือผู้มีความชำนาญในอาชีพบางอย่างในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร และโรงเรียนได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนั่น ลิ้มเศวตกุล (สนั่น

ลิมป์เสวตกุล 2523 : 70 - 72) ซึ่งได้ศึกษา สมรรถภาพในการบริหารงานของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน พบว่า สมรรถภาพในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนนั้น ข้อที่ครูใหญ่ให้ความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียนเชิญผู้มีความรู้ความชำนาญ ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภชัย เล็กวงษ์ (สุภชัย เล็กวงษ์ 2526 : 89) ซึ่งได้ศึกษาผลการปฏิบัติงาน ของผู้บริหาร โรงเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารของกรุงเทพมหานคร ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนเชิญผู้ปกครอง หรือผู้ชำนาญในอาชีพบางอย่างในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมา ก็จัดว่าอยู่ใน ด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์นั่นเอง

จากหลักฐานที่ได้หยิบยกมาข้างล่างแล้วนั้น สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการ ปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่น ๆ สันนิษฐานได้ว่า ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ย่อมคาดหวัง ได้ว่า การแสวงหาความร่วมมือจากผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ในเชิงเศรษฐกิจ ย่อม ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่นัก และถ้าหากจะตีความทรัพยากรในชุมชน หมายถึง ความ ร่วมมือทางด้านกำลังความคิด เพื่อประโยชน์ในการจัดการโรงเรียนแล้ว ด้วยโครงสร้าง การบริหารงานภายในระบบราชการ ย่อมไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมได้มากนัก สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ ใช้ จำเป็นต้องให้สอดคล้องกับโปรแกรมการเรียนการสอน จึงต้องมีการสำรวจหาข้อมูล พื้นฐานในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถ้าหากโรงเรียนมีกรอบนโยบายในการสำรวจ โอกาสที่จะใช้ ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ก็จะมากขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นข้อสันนิษฐานที่พิจารณา ได้ว่า เพราะสาเหตุใด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการนำ ทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงมีการปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบทในปัจจุบันนี้ เมื่อพิจารณางานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมของงานแล้ว จะปรากฏว่าอยู่ในแนวเดียวกัน คือ อยู่ภายใต้นโยบาย แผนงาน และโครงการเดียวกัน เพื่อเป้าหมายอย่างเดียวกัน ได้แก่ นโยบาย แผนงาน และโครงการของ สำนักงานการประถมศึกษา ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับกลุ่มโรงเรียน มีผลให้โรงเรียนประถมศึกษา ทั้งที่ตั้งในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกัน ระดับการปฏิบัติงานด้านนี้ จึงไม่แตกต่างกัน

อีกประการหนึ่ง ถ้าหากพิจารณาลักษณะของชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน แล้วงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง น่าจะได้เปรียบกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมในด้านวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร หรือทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งน่าจะส่งผลต่อระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ให้สูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท แต่ทว่าในปัจจุบันนี้ โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท ก็ได้รับความสำคัญ คือ ได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชนบท โดยหลักการที่ว่า โรงเรียนประถมศึกษา เป็นหน่วยงานหรือองค์กรเดียวของรัฐบาล ที่มีอยู่ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ ดังจะเห็นได้จาก แผนนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ที่ยึดถือนโยบายการพัฒนาชนบทเป็นนโยบายหลัก และดำเนินการพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง ด้วยการจัดรูปแบบองค์กรนโยบาย 4 ประสาน ให้รัดกุม และเหมาะสม ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยเน้นหนักในงานของ 4 กระทรวงหลักคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการทุ่มเทและระดมทรัพยากรจากทุกทาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาชนบท มีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพตลอดเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวง 2527 : 49) จากนโยบายดังกล่าวข้างต้น โรงเรียน

ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท ในฐานะที่เป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการ และในฐานะที่เป็นหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐบาล จึงมีหน้าที่ที่จะร่วมรับผิดชอบ และเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในชนบท จากหน้าที่ดังกล่าว ย่อมส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท ต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชนตลอดเวลา ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหลักของรัฐบาล คือ การมุ่งพัฒนาชนบท ดังนั้น งานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท จึงเสมือนกับได้รับการกระตุ้นให้ดำเนินการอยู่เสมอ จึงทำให้ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ในแต่ละด้าน พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่มแล้ว พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง มีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.5883$) สูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท ($\bar{x} = 3.5660$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองนั้น ส่วนมากจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังนั้นบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ครู-อาจารย์ นักเรียน ย่อมมีเป็นจำนวนมาก การดำเนินการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ต้องควบคุม ดูแล และดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ เพื่อความเป็นระบบระเบียบ และอำนวยความสะดวกในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเพื่อให้งานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ซึ่งมักเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ความสลับซับซ้อนในการบริหารโรงเรียน ย่อมมีมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารงาน จึงมีลักษณะเด่นชัด และเป็นทางการกว่า การกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ จึงปรากฏอยู่

ในระดับที่สูงกว่า เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารสำหรับกลุ่มคนขนาดใหญ่ ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารงานสามารถดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการก็สามารถทำได้

อีกประการหนึ่งโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ย่อมมีที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดกับส่วนราชการ ระดับจังหวัด และอำเภอ โอกาสที่จะได้ใกล้ชิดกับแนวนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ จากหน่วยเหนือ ย่อมมีมากกว่าโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล จึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมือง ดำเนินการปฏิบัติในด้านนี้สูง

นอกจากนี้ ประชาชนหรือผู้ปกครองที่อยู่ในชุมชนเมืองนั้น ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาดีกว่า ประชาชน หรือผู้ปกครอง ที่อยู่ในชุมชนชนบท ดังนั้นประชาชน หรือผู้ปกครองในชุมชนเมือง จะมีความสนใจ ในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากกว่าในชุมชนชนบท ย่อมส่งผลทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองนั้น ได้มีการเตรียมการไว้อย่างจริงจังกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท โดยเฉพาะงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อประชาชน หรือผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับ (Feed back) เมื่อโรงเรียนดำเนินการลงไป และในทำนองเดียวกับประเด็นข้างต้นดังกล่าวแล้ว ชื่อเสียงของโรงเรียน (School Tone) ย่อมเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องรักษาไว้ และพยายามสร้างให้มากขึ้น ดังนั้นงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง จึงเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนที่จะดำเนินการต่าง ๆ ลงไป

3. เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ กาญจนานนท์ (ณรงค์ กาญจนานนท์ 2527 : 51 - 58) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 จำแนก

ตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ผลการวิจัยเป็นไปดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุผล และข้อสันนิษฐานดังต่อไปนี้

การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารโรงเรียนนับได้ว่า เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่น และบรรลุถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็เช่นเดียวกัน จะบรรลุเป้าหมายเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญในจุดนี้ จึงได้มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั่วทั้งประเทศ โดยมีได้คำนึงว่า จะเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก ด้วยการฝึกอบรม โดยวิธีการต่าง ๆ และด้วยความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ จัดฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หรือโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจัดทำเป็นชุดการเรียนรู้แบบเบ็ดเสร็จ จำนวน 20 เล่ม สำหรับให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ผลจากการมุ่งส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษานี้ ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก เกิดทักษะ มีความรู้ ความเข้าใจ ในแนวทางการปฏิบัติงาน ในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย ดังนั้นเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว งานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนแล้ว จึงไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละด้าน พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

ในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในเรื่องนี้ทำให้พิจารณาได้ว่า โครงสร้างการบริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ย่อมเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ด้วย จะเห็นได้จากการศึกษาของ ปรีชา คัมภีรปกรณ (ปรีชา คัมภีรปกรณ 2528 : 38) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มักจะทำงานโดยไม่มี การวางแผน ขาดการวางแผนที่ดี การบริหารงานเป็นไปในลักษณะเป็นกันเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน จึงแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

พิจารณาจากผลการวิจัย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับสูงเพียงด้านเดียว คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และเพื่อที่จะเป็นการพัฒนาการบริหารงานในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้ได้ผลตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอ

1.1 การเตรียมผู้บริหารโรงเรียน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ควรจะได้มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ด้านทฤษฎีและแนวปฏิบัติ รวมทั้งเทคนิควิธีในงานบริหารโรงเรียนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 การกำหนดทรัพยากรสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งด้านบุคลากร วัสดุ และงบประมาณ ควรจัดสรรให้เพียงพอตามความจำเป็นของโรงเรียน เพื่อที่โรงเรียนจะสามารถนำไปดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

1.3 การกำหนดแนวนโยบาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ สำหรับให้โรงเรียนยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น หน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอ ควรจะมีการกำหนดให้สอดคล้องกันทุกระดับ

1.4 ควรจะได้มีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน ในแต่ละรอบปี เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะ ความรู้ ในด้านต่าง ๆ อันสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ ตลอดจนจะทำให้ทราบข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อร่วมมือกันกำหนดแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหา นั้น ๆ ต่อไป โดยเฉพาะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

ในฐานะที่โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานปฏิบัติที่สำคัญที่สุดในการที่จะนำเอาแนวนโยบาย จากหน่วยงานระดับเหนือมาดำเนินการให้บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ต้องการ จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 อยู่ในระดับปานกลางนั้น ตามสภาพปัจจุบันก็ควรที่จะได้มีการพัฒนา เพื่อให้งานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา มีระดับที่สูงยิ่งขึ้นไปอีก ถึงแม้ว่างานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะมีไปเป็นงานหลักของโรงเรียน แต่ก็ป็นงานสนับสนุนที่จะช่วยให้งานหลักของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น เพื่อพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 โรงเรียนควรจัดให้มีโครงการสำรวจชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้าง ความเชื่อ หัตถ์คติ รวมทั้งทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชน อันเป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการกำหนดแผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงยิ่งขึ้น

2.2 จัดฝึกอบรมบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ และแนวทางการดำเนินงาน การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

2.3 โรงเรียนควรหมั่นจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนบ่อย ๆ โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของชุมชน และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเชื่อถือกับชุมชน โดยมีหลักที่ควรยึดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

2.3.1 การจัดกิจกรรมที่ได้ผลคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับ การวางแผนโครงการ และมีแผนปฏิบัติการล่วงหน้า โดยต้องคำนึงถึงสภาพและความต้องการของชุมชนด้วย

2.3.2 ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ โดยการดึงประชาชนให้เข้ามาปรึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากที่สุด จัดให้มีผู้รับผิดชอบงานร่วมกัน ระหว่างครูกับประชาชน ทำความเข้าใจและให้ตระหนักถึงความสำคัญในงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

2.3.3 การดำเนินงานจัดกิจกรรม ต้องใช้วิธีเป็นกันเองกับประชาชน ไม่ถือเอาถือเรา และเป็นกิจกรรมที่ง่ายไม่มีพิธีรีตองมากนัก

2.3.4 การจัดกิจกรรมไม่ควรมุ่งเพราะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะถือว่า โรงเรียนเป็นของประชาชน ดำเนินงานโดยประชาชน และเพื่อประโยชน์ของประชาชน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ถ้าหากจะมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1 ควรได้มีการศึกษาวิจัยทัศนะของผู้ปกครอง ประชาชน นักเรียน หรือผู้นำในท้องถิ่น ที่มีต่อกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กระทำเฉพาะในเขตการศึกษา 11 เท่านั้น ควรที่จะมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ด้วย เพื่อที่จะทำให้เกิดผลการวิจัยที่ครอบคลุม และกว้างขวางยิ่งขึ้น

3.3 ควรได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อประโยชน์

ในการพัฒนาการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่อไป

3.4 ควรได้มีการศึกษาวิจัยถึงปัญหาในการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข การบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก๋อ สวัสดิ์พานิชย์ "รูปแบบและประสิทธิภาพการศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
เส้นทางการแสวงหา" ใน โฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทย หน้า 805 - 307
กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา โรงพิมพ์ศาสนา 2516
- คง โพธิ์บัณฑิต งานบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2519, 235 หน้า อัสสัณา
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน การประถมศึกษา 2526 กระทรวง-
ศึกษาธิการ 2527, 135 หน้า
- _____ คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2526, 378 หน้า
- _____ รายงานการประเมินโครงการการปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็น
โรงเรียนชุมชน พ.ศ. 2524 กระทรวงศึกษาธิการ 2525, 40 หน้า
- _____ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 กระทรวง-
ศึกษาธิการ ม.ป.ป., 138 หน้า
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน แผนพัฒนาชนบทยากจน
ประจำปี 2526 คู่มือประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด ม.ป.ป., 182 หน้า
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน การอบรมครูใหญ่ ประธานกลุ่ม โครงการวิจัย
แบบทดสอบเรื่องการจัดองค์การ และระบบบริการโรงเรียนประชาบาล สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521, 80 หน้า
- _____ สรุปผลการสัมมนา เรื่องปัญหาในการบริหารโรงเรียนประชาบาลของครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520, 72 หน้า
- คำนวน บุญเพชรแก้ว และคนอื่น ๆ "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม" ใน บทบาท
ของผู้บริหารการศึกษา เอกสารประกอบการสัมมนา นิสิตปริญญาโท หน้า 117 - 118
แผนกวิชาการบริหารการศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514 อัสสัณา

จันทร์ณี สงวนนาม งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดในภาคกลาง วิษยานุพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,
 228 หน้า อัดสำเนา

จำรัส นองมาก และวิจิตร ภักดิ์รัตน์ "การประชาสัมพันธ์โรงเรียน" ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 1 หน้าที่ 1 - 6 สาขาวิชา
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2526, 410 หน้า

ฉัตรชัย อรรถวัฒน์ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เอกสารประกอบการสอน
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2522, 65 หน้า

ฉลาก บุตรเนียร การศึกษาบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังในด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับชุมชนตามทัศนะของครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการ
โรงเรียน ปริณยานุพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524,
 96 หน้า อัดสำเนา

เฉลิม แซ่ม้อย งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการในภาคใต้ ปริณยานุพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2519, 101 หน้า อัดสำเนา

ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 380 หน้า

ณรงค์ กาญจนานนท์ พฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ปริณยานุพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 88 หน้า

ดาวเรือง รัตนิน งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ปริณยานุพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2518, 164 หน้า อัดสำเนา

ทองศักดิ์ คู่ไม้ไข่น้ำ กิจกรรมและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปริณยานุพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519,
 100 หน้า อัดสำเนา

นางฉลิยว สุมาวงศ์ "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน" ใน รายงานการ
สัมมนาเรื่อง การบริหารการศึกษาและประชากรศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา

มหาสารคาม 2516, 129 หน้า

ประจวบ ต่อตระกูล บทบาทการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของครูใหญ่โรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ตามทัศนะของครูและประชาชน
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 55 หน้า
อัคราเนา

ประพันธ์ สุวิหาร "การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวคิดของศึกษานิเทศก์อำเภอ หัวหมากการศึกษาและ
ครูใหญ่" ใน ผลงานวิจัยทางการศึกษา หน้า 111 - 113 โรงพิมพ์เจริญผล 2522

ปรัชญา เวสารัชช์ การประถมศึกษาในชนบทไทย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2527, 305 หน้า

✓ ปรีชา คัมภีรปรณ์ "โรงเรียนประถมศึกษา" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหาร
สถานศึกษาระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 4 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 2 2528, 490 หน้า

✓ _____ "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไทย" ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 1 - 7 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 3 2526, 230 หน้า

_____ "หน้าที่ของโรงเรียนในชุมชนไทย" ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา
โรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 1 - 7 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 3 2526, 230 หน้า

ปรีดา เอื้อตระกูล งานบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคกลาง
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 218 หน้า อัคราเนา

พนัส หันนาคินทร์ หลักการบริหารโรงเรียน วัฒนาพานิช สำนักราษฎร์ 2524, 363 หน้า
พรพรรณ พิพิถกุลชัยพล "ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนชุมชน" แนแนว

พิสิฐ พิชณานนท์ การบริหารโรงเรียนกับชุมชน ภาควิชาบริหารและนิเทศการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2527, 157 หน้า

พิมพ์พรณ เทพสุเมธานนท์ โรงเรียนและชุมชน ฉบับแก้ไขและปรับปรุง มหาวิทยาลัย

รามคำแหง 2527, 200 หน้า

ไพฑูรย์ สีนารัตน์ "การประชาสัมพันธ์โรงเรียน" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียน

กับชุมชน หน่วยที่ 8 - 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 3 2526, 219 หน้า

_____ "โรงเรียนกับชุมชน" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 1 - 7

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 3 2526, 230 หน้า

ไพรัตน์ เกษะรินทร์ ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน พิมพ์ครั้งที่ 2 วัชรินทร์การพิมพ์

กรุงเทพฯ 2516, 424 หน้า

ปิญญู สาร หลักบริหารการศึกษา องค์การค้ำของคุรุสภา ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ 2526,

373 หน้า

_____ หลักบริหารการศึกษา สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช 2516, 695 หน้า

มงคลวรรณ ทองสุโขทัย การสำรวจบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครู ในจังหวัดพระนคร

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2509, 88 หน้า

ละออ แสนศักดิ์ "บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อชุมชน" ศึกษาศาสตร์

2 : 72 - 73 ก.พ. - พ.ค. 2527

วาสนา เชนอุดม พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ปริญญาโท คศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2528, 157 หน้า

วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

2526, 187 หน้า

วิทยา บุญสม การบริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 181 หน้า อัสส่าเนา

- วิรัตน์ ศิริบุรณ การศึกษามรรรณภาพในการบริหารของครูใหญ่ โรงเรียนมัธยมศึกษา ใน
เขตการศึกษา 11 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2518, 86 หน้า อัดสำเนา
- วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ การประถมศึกษา 1 ศึกษา 235 ตรงตามหลักสูตรสามัญศึกษา
พุทธศักราช 2522 พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล กรุงเทพฯ 2525,
 372 หน้า
- ศึกษาธิการ, กระทรวง สำนักงานปลัดกระทรวง "การศึกษาเพื่อชาวชนบท" ใน
ศึกษาธิการ 26 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2527, 81 หน้า
- สนาน ลิมป์เศวตกุล สมรรถภาพในการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด นราธิวาส ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 บางแสน 2523, 213 หน้า อัดสำเนา
- สนอง สุวรรณวงศ์ บทบาทและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
ประชากร ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สงขลา ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 132 หน้า
- สมบุรณ์ ชิตพงศ์ "การประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย" ใน วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์
และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527,
 212 หน้า
- สมพร สุทัศน์ย์, ม.ร.ว. การประถมศึกษา ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพฯ 2525, 214 หน้า
- สมัคร หนูไพโรจน์ งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดในภาคใต้ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 225 หน้า
 อัดสำเนา
- สามัญศึกษา, กรม คู่มือครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดใหม่ จงเจริญการพิมพ์ 2522,
 506 หน้า
- สิริ เทศประสิทธิ์ "บทบาทของผู้บริหารการศึกษาในฐานะผู้ให้บริการแก่ชุมชน" ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 8 - 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 3 2526, 219 หน้า

- สุพิชญา อีระกุล การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เอกสารประกอบ
การเรียน ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก 2521, 136 หน้า
- สุภรณ์ ศรีพิทล "โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน" ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
โรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 1 - 7 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พิมพ์ครั้งที่ 3 2526, 230 หน้า
- สุพหล อีรัตน์พันธ์ การประถมศึกษา คณะวิชาคุรุศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2521, 254 หน้า
- สุพันธ์ ยันต์ทอง การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์ แพรววิทยา
2526, 336 หน้า
- สุรัฐ ศิลปอนันต์ "งานบริหารครูใหญ่" มิตรครู 9 : 54 กันยายน 2516
- สุวิศ หกสุวรรณ การบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ปรินญาณินท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2527, 145 หน้า
- สุวัฒน์ มุทธเมธา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำนักพิมพ์ โอเคียนส์โคร์
2524, 130 หน้า
- สุวัฒนา ภวภูตานนท์ บทบาทและปัญหาของสมาคมผู้ปกครอง และครูในโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตพระนคร - ธนบุรี วิทยานินท์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 95 หน้า
อัสสัณา
- สุวิช แก้วเกษ งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
ปรินญาณินท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 78 หน้า
อัสสัณา
- อมรชัย พันติเมธ "การบริหารงานภายในโรงเรียน" จันทร์เกษม 160 : 5 - 15 พ.ค. -
มิ.ย. 24
- _____ "ทรัพยากรจากท้องถิ่น" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วย
ที่ 8 - 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 3
2526, 219 หน้า

- Bruce, Elkins Lovis, Jr. "The Role of the Elementary Principals in Community Relation," Dissertation Abstracts. 32 : 6026 - A November 1971.
- Casey, Leo M. School Business Administration. New York, The Center for Applied Research in Education Inc., 1964. 117 p.
- Gentry Harold W., and Kenney James B., "The Performance of Elementary School Principals as Evaluated by Principals and Teachers," The Journal of Educational Research. Vol 60 No.2 October 1966. p. 63
- Grieder Calvin, Truman M. Pierce and William Everett Rosenstengel, Public School Administration. New York, The Ronald Press Company 1961. 642 p.
- Hakanen, Lauri John, "An Investigation of School Community Communication in Vermillion. South Dakota, District 5" Dissertation Abstracts International. 35 : 6004 - A, March 1975.
- Kindred, Leslie W. School Public Relation. Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice - Hall, 1975. 454 p.
- Neagley, Ross Evans, N. Dean, and Lynn, Tr. Closance A, The School Administration and Learning Resources. Princeton - Hall, Inc., Englewood Cliffs. N.J. 1969. 196 p.
- O'Connell, James Joseph "A School and its Communities : An Effort toward Effective Communication," Dissertation Abstracts International. 38 : 579 - A, August, 1977.
- Sorbello, Anthony Frank. "Perceptions of Actual and Ideal Roles in School Community Relations for parents of Elementary School - Children in Selected School Districts," Dissertation Abstracts International. 39 : 598 - A, August, 1978.
- Stoops, Emery and M.L. Rafferty. Jr. Practices and Trends in School Administration. New York, Ginn Company, 1961. 553 p.
- Sumption, Merle R. School Community Relation. A New Approach, New York : McGraw - Hill, 1966. 306 p.

ภาคผนวก

(สำเนา)

ที่ ศธ 1427/พิเศษ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ถนนวิเชียรสถ์ - ถนนสรรพสิทธิ์ รหัส 30000

15 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ตามที่ นายณรงค์ แฉั่วพลสง นิสิตรัตนยาโท ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" นั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการวิจัยคงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการประถมศึกษาในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา จึงอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านช่วยแจกแบบสอบถามที่ส่งมาด้วยนี้ และรวบรวมส่งคืนให้ผู้วิจัยต่อไป จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

เกษม เรียวอารีย์

(นายเกษม เรียวอารีย์)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศึกษาราชการแทน

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

โทร. 244633

(สำเนา)

ที่ ศธ 1427/พิเศษ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ถนนวิชรสุรชัย - ถนนสรรพสิทธิ์ รหัส 30000

15 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ตามที่ นายณรงค์ แผ้วพลสง นิติบัญญัติโท ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" นั้น เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ และได้เลือกโรงเรียนของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยนั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการวิจัยคงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการประถมศึกษาในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา จึงอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านและคณะครูในโรงเรียนตอบแบบสอบถามที่แนบมาด้วยนี้ ด้วยความคิดเห็นของตนเองตามความเป็นจริง เสร็จแล้วส่งคืนยังผู้แจกแบบสอบถาม จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

เกษม เรียวอารีย์

(นายเกษม เรียวอารีย์)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

โทร. 244633

(สำเนา)

ที่ ศธ 1434/9486

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

50 ถนนอิสาน บร 31000

21 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ตามที่ นายณรงค์ แผ้วพลสง นิสิตรัตนวิทยาโท ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" นั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการประถมศึกษาในด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านช่วยแจกแบบสอบถามที่ส่งมาด้วยนี้ และรวบรวมส่งคืนที่ผู้วิจัยต่อไป จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

บุญเที่ยง เชื้ออินทร์

(นายบุญเที่ยง เชื้ออินทร์)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด รักษาการแทน

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ฝ่ายนิเทศการศึกษา

โทร. 611402

(สำเนา)

ที่ ศธ 1434/9487

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

50 ถนนอิสาน บร 31000

21 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ตามที่ นายณรงค์ แผ้วพลสง นิสิตรัฐวิทย์ ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" นั้น เพื่อเสนอเป็นปฏิญานพันธ์ และได้เลือกโรงเรียนของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยนั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการวิจัยคงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการประถมศึกษาในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านและคณะครูในโรงเรียนตอบแบบสอบถามที่แนบมาด้วยนี้ ตามความคิดเห็นของตนเองและเป็นความจริง เสร็จแล้วส่งคืนยังผู้แจกแบบสอบถาม จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

บุญเที่ยง เชื้ออินทร์

(นายบุญเที่ยง เชื้ออินทร์)

ฝ่ายนิเทศการศึกษา

โทร. 611402

(สำเนา)

ที่ ศธ 1473/6714

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์

บริเวณโรงเรียนหนองโตง อ.เมืองฯ 32000

18 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอลำดวน

ตามที่ นายณรงค์ แผ้วพลสง นิติปรัชญาโท ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" นั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการวิจัยคงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการประถมศึกษาในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์ จึงอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านช่วยแจกแบบสอบถามที่ส่งมาด้วยนี้ และรวบรวมส่งคืนให้ผู้วิจัยต่อไป จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

บุญส่ง พลอยขาว

(นายบุญส่ง พลอยขาว)

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

โทร. สุรินทร์ 511563

(สำเนา)

ที่ ศธ 1473/6715

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์

บริเวณโรงเรียนหนองโตง อ.เมืองฯ 32000

18 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ตามที่ นายณรงค์ แฉั่วพลสง นิสิตปริญญาโท ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" นั้น เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ และได้เลือกโรงเรียนของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยนั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการวิจัยคงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการประถมศึกษาในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์ จึงอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

ฉะนั้นจึงขอให้ท่านและคณะครูในโรงเรียนตอบแบบสอบถามที่แนบมาด้วยนี้ ด้วยความคิดเห็นของตนเองตามความเป็นจริง เสร็จแล้วส่งคืนยังผู้แจกแบบสอบถาม จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

บุญส่ง พลอยขาว

(นายบุญส่ง พลอยขาว)

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

โทร. สุรินทร์ 511563

(สำเนา)

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย

15 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ชุด

ด้วยข้าพเจ้า เป็นนิสิตปริญญาโท ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งคาดว่าจะผลการวิจัยครั้งนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกอำเภอของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วย

ฉะนั้น จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดส่งแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนประถมศึกษาตามรายชื่อที่จัดส่งมาด้วยนี้ และเมื่อโรงเรียนส่งของข้อมูลกลับมายัง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอของท่านแล้ว ขอความกรุณาให้เก็บรวบรวมของข้อมูลใส่ซองสีน้ำตาล ส่งคืนผู้วิจัยด้วย (ตามที่อยู่ข้างล่างนี้) ภายในเดือนพฤศจิกายน 2528 จึ่งหวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ณรงค์ แผ้วพลสง

(นายณรงค์ แผ้วพลสง)

ผู้ทำการวิจัย

(สำเนา)

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย

15 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการ, อาจารย์ใหญ่, ครูใหญ่ โรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วยข้าพเจ้าเป็นนิสิตปริญญาโท ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งคาดหวัง
ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการพัฒนาการบริหารการศึกษาของโรงเรียน
ประถมศึกษา ในด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ในการวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องได้รับความกรุณาจากท่านและคณะครูในโรงเรียนของท่านในการตอบ
แบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด.....คน (แบบสอบถามได้จัดส่งมาพร้อมนี้ด้วยแล้ว)

การตอบแบบสอบถาม โดยความบริสุทธิ์ใจของท่านและคณะครูในโรงเรียนในครั้งนี้
ข้าพเจ้าจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ ซึ่งจะไม่กระทบกระเทือนต่อท่านและคณะครู แต่อย่างไรเลย
จึงขอความกรุณาจากท่านและคณะครูได้โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงที่สุด ในความคิด
เห็นของท่านและคณะครู เสร็จแล้วโปรดพับใส่ซองปิดผนึกให้เรียบร้อย แล้วรวบรวมส่งคืนกับ
ผู้แจกแบบสอบถาม (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอของท่าน) ภายในเดือนพฤศจิกายน
ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะรวบรวมส่งให้ผู้วิจัยทำการวิจัยต่อไป หวังในความ
อนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ณรงค์ แผ้วพลสง

(นายณรงค์ แผ้วพลสง)

ผู้ทำการวิจัย

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด อำเภอก

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
1	โรงเรียนเมืองนครราชสีมา	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา
2	โรงเรียนบ้านบุ	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา
3	โรงเรียนบ้านขามทะเลสอ	ขามทะเลสอ	นครราชสีมา
4	โรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคี	จักราช	นครราชสีมา
5	โรงเรียนชุมชนวัดรวง	จักราช	นครราชสีมา
6	โรงเรียนชาติวิทยา	จักราช	นครราชสีมา
7	โรงเรียนบ้านท่าอ่าง	โชคชัย	นครราชสีมา
8	โรงเรียนท่าลาดขาว	โชคชัย	นครราชสีมา
9	โรงเรียนบ้านสระจรเข้	โนนไทย	นครราชสีมา
10	โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง	ปักธงชัย	นครราชสีมา
11	โรงเรียนบ้านปากช่อง (คุรุสามัคคี 1)	ปากช่อง	นครราชสีมา
12	โรงเรียนวัดกลางดง	ปากช่อง	นครราชสีมา
13	โรงเรียนวัดชีราลงกรณ์วราราม	ปากช่อง	นครราชสีมา
14	โรงเรียนพิมายสามัคคี 1	พิมาย	นครราชสีมา
15	โรงเรียนไทยวัฒนาประชารัฐ	สีคิ้ว	นครราชสีมา
16	โรงเรียนเจ้าขรรค์โพธิ์ 1	สีคิ้ว	นครราชสีมา
17	โรงเรียนเทศบาลทองวิทยานุสรณ์	สูงเนิน	นครราชสีมา
18	โรงเรียนกุคจิก	สูงเนิน	นครราชสีมา
19	โรงเรียนบ้านโคกมะกอก	สูงเนิน	นครราชสีมา
20	โรงเรียนบ้านเมืองทอง	ทอง	นครราชสีมา
21	โรงเรียนชัยตะคร้อ	หนองบุญมาก	นครราชสีมา
22	โรงเรียนบ้านใหม่ไทยเจริญ	หนองบุญมาก	นครราชสีมา
23	โรงเรียนบ้านหนองหัวแรด	หนองบุญมาก	นครราชสีมา
24	โรงเรียนบ้านหนองตะไค้	หนองบุญมาก	นครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
25	โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์
26	โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองที่	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์
27	โรงเรียนบ้านคอคโค	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์
28	โรงเรียนบ้านสวาย	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์
29	โรงเรียนหนองโคง	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์
30	โรงเรียนบ้านโคกนอก	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์
31	โรงเรียนปราสาทศึกษาคาร	ปราสาท	สุรินทร์
32	โรงเรียนปราสาท	ปราสาท	สุรินทร์
33	โรงเรียนบ้านตานี	ปราสาท	สุรินทร์
34	โรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองปราสาท 1	ปราสาท	สุรินทร์
35	โรงเรียนสังขะวิทยาคม	สังขะ	สุรินทร์
36	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 15 บ้านโกสัม	รัตนบุรี	สุรินทร์
37	โรงเรียนบ้านจารพัต	ศรีขรภูมิ	สุรินทร์
38	โรงเรียนหนองแสง	ลำโรงทาน	สุรินทร์
39	โรงเรียนบ้านลำโรงทาน	ลำโรงทาน	สุรินทร์
40	โรงเรียนบ้านตะมะ	ลำโรงทาน	สุรินทร์
41	โรงเรียนบ้านคู	ลำโรงทาน	สุรินทร์
42	โรงเรียนท่าตูม	ท่าตูม	สุรินทร์
43	โรงเรียนบ้านตูม	ท่าตูม	สุรินทร์
44	โรงเรียนบ้านกระโพ	ท่าตูม	สุรินทร์
45	โรงเรียนชุมพลบุรี	ชุมพลบุรี	สุรินทร์
46	โรงเรียนบ้านชุมพลบุรี	ชุมพลบุรี	สุรินทร์
47	โรงเรียนวัดทักษิณวาริ	ลำดวน	สุรินทร์
48	โรงเรียนบ้านตะเคียน	ลำดวน	สุรินทร์

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
49	โรงเรียนเสนศิริอนุสรณ์	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์
50	โรงเรียนเขากระโดง	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์
51	โรงเรียนสวายสถ (ประชาอุทิศ)	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์
52	โรงเรียนนางรอง (สังฆกฤษณอนุสรณ์)	นางรอง	บุรีรัมย์
53	โรงเรียนบ้านคอกควาย	นางรอง	บุรีรัมย์
54	โรงเรียนหนองยายพิมพ์	นางรอง	บุรีรัมย์
55	โรงเรียนบ้านประโคนชัย	ประโคนชัย	บุรีรัมย์
56	โรงเรียนวัดแจ้ง	ประโคนชัย	บุรีรัมย์
57	โรงเรียนบ้านพาสี	ประโคนชัย	บุรีรัมย์
58	โรงเรียนบ้านบุตาวงศ์	ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์
59	โรงเรียนบ้านตลาดโพธิ์ "ศรีตลาดโพธิ์"	ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์
60	โรงเรียนบ้านพุทไธสง	พุทไธสง	บุรีรัมย์
61	โรงเรียนวัดหงษ์	พุทไธสง	บุรีรัมย์
62	โรงเรียนชุมชนบ้านคูเมือง	คูเมือง	บุรีรัมย์
63	โรงเรียนบ้านกรวด	บ้านกรวด	บุรีรัมย์
64	โรงเรียนบ้านละหานทรายใหม่	บ้านกรวด	บุรีรัมย์
65	โรงเรียนบ้านโคกยาง	บ้านกรวด	บุรีรัมย์
66	โรงเรียนบ้านหนองไผ่งาม 1	บ้านกรวด	บุรีรัมย์
67	โรงเรียนหนองละหานทราย	ละหานทราย	บุรีรัมย์
68	โรงเรียนบ้านโนนดินแดง	ละหานทราย	บุรีรัมย์
69	โรงเรียนบ้านหนองกี่ประชาสามัคคี	หนองกี่	บุรีรัมย์
70	โรงเรียนชุมชนบ้านดอนอะราง	หนองกี่	บุรีรัมย์
71	โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์	กิ่ง อ.นาโพธิ์	บุรีรัมย์
72	โรงเรียนบ้านโคกกระตุ่น	กิ่ง อ.นาโพธิ์	บุรีรัมย์

แบบสอบถาม

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

.....

คำชี้แจง แบบสอบถามทั้งหมดมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

แบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ ตามความเป็นจริง

1. ขนาดของโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่

☐ ขนาดใหญ่ (มีนักเรียน 720 คนขึ้นไป)☐ ขนาดกลาง (มีนักเรียน 360 - 719 คน)☐ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 359 คน)

2. ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่

☐ ชุมชนเมือง (อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล)☐ ชุมชนชนบท (อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล)ตอนที่ 2 แบบสอบถามตอนที่ 2 นี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวม 6 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ

2. การประชาสัมพันธ์

3. การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

ขอให้ท่านโปรดอ่านข้อความการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยละเอียด แล้วพิจารณาว่า ระดับการปฏิบัติงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน

กับชุมชน ในโรงเรียนของท่าน ของแต่ละข้อ อยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลง

ในช่องระดับต่าง ๆ ตามทัศนะของท่าน โดยในแต่ละคำถามได้กำหนดระดับทัศนะไว้ 5 ระดับ

คือ

มากที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
ปานกลาง	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้งมาก หรือไม่ได้ปฏิบัติเลย

ตัวอย่าง

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับศิษย์เก่า		✓			
00	นำนักเรียนเข้าร่วมในงานพิธี งานเทศกาล หรือ					
	ประเพณี ที่สำคัญของชุมชน	✓				
000	ร่วมมือกับผู้บริหารในการแก้ปัญหาของนักเรียน	✓				

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	<u>การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>					
1.	มีการศึกษานโยบายของรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
2.	มีการพิจารณาถึงนโยบายของจังหวัดและอำเภอ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
3.	มีการศึกษาและพิจารณาถึงแผนปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
4.	มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.	มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน ได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและ โครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน					
6.	มีการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ปกครองหรือประชาชน ที่มีความรู้ความสามารถได้มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
7.	มีการคำนึงถึงกำลังคนและทรัพยากรอื่น ๆ ของโรงเรียน ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และ โครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน					
8.	มีการประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
9.	ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและ โครงการต่าง ๆ มีการคำนึงถึงความต่อเนื่อง จาก การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และ โครงการต่าง ๆ ที่ผ่านมา					
10.	มีการกำหนดแนวทางเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงานใน ด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ใน แต่ละรอบปี					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	<u>การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ และทัศนคติที่ดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>					
1.	มีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชน เพื่อชี้แจง นโยบายความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวของโรงเรียน					
2.	มีการจัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น					
3.	มีการรวบรวมและเผยแพร่ เกียรติประวัติของโรงเรียน โดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบ					
4.	มีการจัดทำรายงานผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพ ของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ					
5.	มีการจัดให้คณะครูออกเยี่ยมเยียนนักเรียน และผู้ปกครอง หรือประชาชน					
6.	มีการเชิญให้ผู้ปกครองหรือประชาชนในชุมชนมาเยี่ยมชม โรงเรียน ในโอกาสต่าง ๆ					
7.	เปิดโอกาสให้มีการพบปะสังสรรค์กันระหว่างครูกับผู้ปกครอง นักเรียนหรือประชาชนในชุมชน					
8.	มีการ เปิดโอกาสและสนับสนุนให้คณะครูและผู้ปกครองหรือ ประชาชนปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับ เรื่องของโรงเรียนและ นักเรียน					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	มีการจัดคณะครูหรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนไว้คอย ต้อนรับและคอยบริการผู้ปกครองนักเรียนหรือ ประชาชนที่มาติดต่อกับทางโรงเรียน					
10.	ดำเนินการให้มีการจัดตั้ง สมาคม ชมรม กลุ่มอาชีพ หรือมูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษาขึ้นในโรงเรียนและชุมชน <u>การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ</u> <u>แก่ชุมชน</u>					
1.	เผยแพร่เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้ ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน					
2.	จัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน					
3.	มีการจัดบริการเสริมสร้างสุขภาพพลานามัยแก่ประชาชน ในชุมชน					
4.	มีการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ					
5.	มีการจัดอำนวยความสะดวก ในการติดต่อสื่อสารและ การคมนาคมให้แก่ประชาชน เช่น การช่วยส่งจดหมาย เป็นต้น					
6.	โรงเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสำคัญ ๆ ในชุมชน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสาธารณสุข เป็นต้น					
7.	มีการส่งคณะครูและนักเรียน ออกไปช่วยโครงการพัฒนา ท้องถิ่น ในโอกาสต่าง ๆ					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คณะครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น งานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นต้น					
9.	มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการ งานประเพณี เป็นต้น					
10.	เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ได้เข้าไปใช้อาคารสถานที่ ของโรงเรียนเพื่อทำประโยชน์ได้					
	<u>การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน</u>					
1.	มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาชนในชุมชน จัดขึ้น					
2.	มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน					
3.	มีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับ กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน					
4.	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม กลุ่มหรือ มูลนิธิ ที่เกิดขึ้นในชุมชน					
5.	มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ ที่มีการจัดขึ้น ในชุมชน					
6.	มีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีและ วัฒนธรรม					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับ พระมหากษัตริย์ ของชุมชน					
8.	มีส่วนร่วมกับวัดหรือองค์การทางศาสนาอื่น ๆ ในการ จัดกิจกรรมทางศาสนา					
9.	มีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬาที่ประชาชนในชุมชนจัดขึ้น					
10.	มีส่วนร่วมในการวางมาตรการ รักษาความมั่นคง ปลอดภัย ของประชาชนในชุมชน					
	<u>การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์</u>					
1.	มีการสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำ มาช่วยในการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน					
2.	มีการแสวงหาความร่วมมือด้านการเงินจากชุมชน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาภายใน โรงเรียน					
3.	มีการแสวงหาความร่วมมือด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ต่าง ๆ จากชุมชน เพื่อนำมาสนับสนุนและส่งเสริม การจัดการศึกษาภายในโรงเรียน					
4.	มีการแสวงหาความร่วมมือในด้านแรงงาน จาก ผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในท้องถิ่น					
5.	มีการจัดนำคณะครูและนักเรียนไปทัศนศึกษา ตาม สถานที่สำคัญและโบราณวัตถุต่าง ๆ ในชุมชน					

ร.ร.	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	มีการจัดส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้และฝึกงาน ตามสถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเพิ่มทักษะให้นักเรียน					
7.	มีการขอความร่วมมือและประสานงาน จากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ตั้งอยู่ในชุมชนมาจัดให้บริการ ในด้านสุขภาพอนามัย หรืออื่น ๆ แก่นักเรียนและคณะครูในโรงเรียน					
8.	มีการส่งเสริมและสนับสนุน ให้อุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรสอนนักเรียน					
9.	มีการใช้ประโยชน์จากศูนย์กลางของชุมชน ในด้านการเรียนการสอน เช่น ห้องสมุดประชาชน ตลาด วัด เป็นต้น					
10.	มีการนำคณะครูและนักเรียนไปทำงานเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น ศูนย์คอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสารคมนาคม เป็นต้น					
	<u>การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน</u>					
1.	เป็นศูนย์กลางในการจัดประชุมประชาชน ให้กับหน่วยงานของรัฐและเอกชน					
2.	เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับวัด ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน					

ที่	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	เป็นศูนย์กลางสนับสนุนและส่งเสริม การจัดตั้งชมรม สมาคม กลุ่มอาชีพหรือมูลนิธิ เกี่ยวกับการศึกษาขึ้น ในโรงเรียน					
4.	ร่วมมือกับสมาคมศิษย์เก่าหรือสมาคมครูผู้ปกครอง นักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน					
5.	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการยกระดับความรู้ที่จะ เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันแก่ประชาชน ในชุมชน					
6.	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการด้านทุน การศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียน					
7.	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการด้านสุขภาพ และอนามัยให้แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน					
8.	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการประกอบ อาชีพของประชาชนในชุมชน					
9.	ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดอำนวยความสะดวกและ การติดต่อสื่อสารของประชาชนในชุมชน					
10.	เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานพิธีการ งานกีฬา เป็นต้น					

ตอนที่ 3 ในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ท่านที่มี
ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไร กรุณาเขียนเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นายณรงค์ แผ้วพลสง

นิสิตปริญญาโท บริหารการศึกษา

มศว. ประสานมิตร

15 พฤศจิกายน 2528

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู

บทคัดย่อ
ของ
ณรงค์ แผ้วพลสง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2529

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ในทัศนะของครู โดยจำแนกตามขนาดและชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน การวิจัยนี้แบ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็น 6 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ
2. การประชาสัมพันธ์
3. การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
5. การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
6. การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 450 คน จาก 72 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าถามเกี่ยวกับระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านต่าง ๆ สถิติที่ใช้คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่าที่ (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 รวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อยู่ในระดับสูง นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท รวมทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงาน และโครงการต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและ
โรงเรียนขนาดเล็ก รวมทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติงานและ
โครงการต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF THE SCHOOL AND COMMUNITY RELATIONS OF THE PRIMARY SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF NATIONAL PRIMARY EDUCATION
IN EDUCATION REGION XI PERCEIVED BY TEACHERS

AN ABSTRACT

BY

NARONG PAEWPOLSONG

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the Master of Education degree
at Srinakharinvirot University

February 1986

The purposes of this research were to study and compare the level of the school and community relations of the primary schools under the office of national primary education in education region XI. The primary schools were classified by size and location. Six aspects of the school and community relations were as follows :

1. Formulation of policy, determining of goals and creating of operational plan and projects.
2. Public relation.
3. Community cooperating and service.
4. Participation in community activities.
5. Utilization of community resource.
6. Organizing of school as community center.

The samples were 450 primary school teachers from 72 schools. The instrument was 60 items of rating - scaled questionnaire constructed by researcher for collecting of data. Statistics used in data analysis were arithmetic mean , standard deviation, t - test and one - way analysis of variance.

The major results were as follows : The level of the school and community relations were at a middle level. When considered in each aspect, it was found that only the aspect of participation in community activities was at a high level. But the other aspects were middle.

The level of school and community relations between schools in urban community and rural community were not significantly different at .05 ; however, when considered in each aspect, there was significantly different at .05 in the aspect of formulation

of policy determining of goals and creating of operational plan and projects.

Considered all aspects, the level of school and community relations of the primary schools classified by size were not significantly different at .05 ; however, when considered in each aspect, there was significantly different at .05 in the aspect of formulation of policy determining of goals and creating of operational plan and projects.